XIII.

An túshgi, âfach, 'nar airísa an ainim, "Dulsinéa del Toboso," do freab mo chry le háhas. "Dar fie," ersa mishi am aigini fén, "ach b'édir gur ansò atá an chuid eli den shgiàl breá úd!" Hógas chúm à lâiv an vuachala an chuid eli des na sheana fáipéaruiv agus d'iaras er a Mórach cuid den Arabish do lé ghom a Sbáingish. Chue shé go dí tusàch an dórnáin a chuireas 'na lâiv, an dórnán a ví a nArabish, agus do lé shé amàch dom mar sho a Sbáingish:—

"Eachdara Ghon Chíchóté de lá Mantsha, ó lâiv, Chid Hameiti, an sheanachy Arabach."

Chó luah agus d'airís an méd shin cayinti háinig a lihéd shin d'áhas oram gur v'é mo ghíhal váish gan an t-áhas do hisheáint! Níor leogas én ní oram, âfach. Do riugas er an guid elí des na sheana fáipéaruiv à lâiv an cheany. Níor gheocuir dom é. Ní roiv än ún er iad a cheanàch ón muachuil. Duert shé ná roiv än vah unta. Cheanys iad go lér ón muachuil er leah räl. Dá mèach is ige cad é an dúil a ví agùmsa unta d'iatach shé än rod ba vah lesh a vuint díom asda. Do riugas an Mórach lium a leatuív agus diarhys dé an muar a vuinhach shé ghíom as an méd des na páipéaruiv a hug tuerishc er Ghon Chíchóté de la Mantsha d'aishdiriú a Sbáingish dom, agus an t-aishdiriú ghiánav cruíng lér, gan blúiri chur lesh ná blúiri vuint ueg. "Agus," ersa mishi lesh, "ceap fén do huarasdal as an obuir."

"Diánhad an obuir doit," er shishan, "er deh búint agus dahad ruishíní agus ghá vuishiàl cruingeàchdan, agus diánhad an obuir go cruíng agus go slachtvar agus chun do hoili, agus ní vèad a vad lesh an obuir."

"Tá go mah," ersa mishi lesh, agus do riugas lium a vaili chun mo hí fén é, chun imnív a chimeád er agus a dreó nár väl go n-imeóch an shgríving amú uem le hän tiunóishc.

Shé shachduini a ví shé a diànav na hebiri. D'aishdiri shé an shgiàl go lér go breá cruíng blasda slachtvar, mar atá le fishgint ansó shys inìsh.

Ví pectiúir er a giàd leahanach den Arabish, agus shid iad na nihi a ví sa fectiúir shin. Ví er häv aun, fear tiàgarha láidir agus é er muin gearáin a ví tiàgarha láidir, lesh. Ví clyv a láiv an ir shin, agus é anáirdi ige, er tarac, 'na lâiv ghesh, fé mar a vèach shé díreach chun buili mairihach do vuala er nâuid égin. Ní shgieh a ví 'na lâiv chlé ige, âfach, ach pilín, agus ví an pilín anáirdi ige, a n-inead shgehi, chun a chíng do chosint er pé nâuid a ví côrach lesh. Ví ainim an ir shin his ig á chosiv, sa fectiúir, agus shid é ainim a ví aun, shé shin, "Don Santsho de Aspetia." Is lér ón méd shin gur "Don Santsho de Aspetia" ab ainim don Viscáiach. Ví er a däv eli, sa fectiúir, er ayig an Viscáig amàch, marcàch eli, fear cäl árd agus é er muin capuil a ví cäl go mah agus árd go mah. Ví an marcàch go loum agus go cäl, agus go sbágach agus ví an capal níba luimi agus ní ba chuíli agus ní ba sbágy. Ví cnâv a ghroma eirihi go hárd as ciún na n-asnycha ige, agus a däv na n-asnycha fén, ba ghó leat go viadfá iad do chôireav dá mehá leah víli uaha! Ví clyv anáirdi, lesh, a lâiv an ir chuíl, agus shgieh 'na lâiv chlé ige, agus ón shdiúir a ví er ba ghó leat nuer a vueleach shé a vuili go sguílhach shé an Biscáiach ó fláitín shys go h-ialuit! Ví shgríving beog eli ig cosiv chapuil an ir chuíl agus shid é an shgriving, she shin, "Don Cíchóté." Ví a n-aici lesh a vear gäl, fear corpánta beahuihi ná roiv ró árd, agus asal er cheannruig ige, agus an focal "Santsho Pantsa" ig á chosiv.

B'in é an pectiúir. Is lér gurab âuluig a ghin an shgríngeóir Arabach an pectiúir chun a hisbeáint cad é an riucht 'nar ág an chiàd shgríngeoir an côrac. Ansùn, nuer a ví an pectiúir diànta ige gur lean shé fén er an shgiàl d'ínshint san Arabish. Sho mar a lean shé er:—

Ví tusàch ig an Miscáiach lena vuili. Hug shé iaracht er an muili do chur a veim a mulàch cíng an ir chuíl, ach ví an ceaun ró chäl agus do hleâunuig an clyv dè. Níor chueg an buili folav er fad, âfach. Do riug an clyv lesh leah an chahváir agus an chluas a ví er an däv sun de cheaun an roduiri agus an méd den édi a ví er an däv sun er fad dè, shys go dí an ialuit! Do shgeing an il go tiuv as an áit 'na roiv an chluas a dreó gur veas an Biscáiach go roiv a nâuid marav ige. Ví dearúd er, âfach, Ní roiv shé marav. Níor riug an fär lesh ach cuid den chluesh. Fuil gan díováil ab ea an il a ví a teacht. Ach murar ghin an il díováil do ghin shí rod eli. Níor v'iú biorán an earag a ví er an roduiri a tosanú an chaha ghò shóchas an vuili ferigi a háinig er nuer a chnuic shé an il, a chuid fola fén, agus í shys go cromán agus go hialuit lesh. Chah shé ueg an shgieh agus chuir shé an dá lâiv a n-éneacht er ghorncla an chluív. D'eiri shé san ialuit agus sar a roiv uen ig an Miscáiach ach er an bilín do chur anáirdi háinig clyv an roduiri anuas a mulàch an chíng er. Ní roiv sa filín ach cosint huarach nuer a háinig an buili shin er. Ví an ceaun 'na ghá leah, âfach, mura mèach an pilín dá huary é. Níor gearag an ceaun, ach ví an buili chó troum sun gur ghluesh an il amàch tré chluasiv agus tré foulhrónuiv an Viscáig agus as a viàl. Ví shé a suaha anún 's anaul, a riucht titim as an ialuit. Do hiteach shé chun tailiv ach gur chuir shé a ghá lâiv timpal vuiníl an ghearáin. Do chuir an buili shgeón sa ghearán agus shúd er fued an vachuiri é a ruih agus a sbriúcha. Níor v'ada gur hit an Biscáiach chun tailiv. An aid a ví an gearán a ruih agus a sbriúchla ví Don Cíchóté a fiàchuint er fén agus er a varcàch go breá raég sduama. Nuer a hit an Biscáiach chun tailiv do lém Don Cíchóté anuas de Rosinante agus shúd anún é chun na háiti 'na roiv an Biscáiach shínti er fleasc a ghroma agus é gan aigini gan úrloura. Chuir shé puínti a chluív er sgórnuig an Viscáig. "Úluig dom," er shishan, "nú buinhad an ceaun diot!" Níor háinig focal as an Miscáiach, ní nár v'iúna. Ní roiv is méachor ige cad a ví er shúl ná cad a ví imihi er. Ví gahän chúntúirt go muintí an ceaun dè mura mèach gur ruih na mná ueshli chun na háiti agus gur chahadar iad fén er a nglúiniv á iaruig a n-achuiníochuiv er an roduiri uasal gan a ngiula do varú orha. D'iàch an roduiri orha:—

"A vná ueshli ró áili," er shishan, "níl än ún oramsa én ní a ghiànav a chuirhach buert ná brón oruiv. Tá én ní aváin, âfach, nách fláir a ghiànav. Cahig an roduiri sho, ó tá bueti agùmsa er, dol láirhach go Toboso agus é fén a húirt suas, uemshi, don ryguin erierc, shé shin Dona Dulsinéa agus leoguint dì a rou pionós do chur er."

"O! a reoduiri uasil," ersan beanuasal ab írdi acù, "diànha shé an méd shin gan tep; diànhig go dein; gealuím ghoit go niànhig!" Gheaulhach shí än rod an uer shin ví a lihéd shin de sgâura erhi.

"Tá go mah, a ríogan," ersa Don Cíchóté. "Ó tá do ghealúint agùm táim sásda." Ví a lihéd shin de sgâura er an mny uasil nár chuíni shí inéachor er a iarhí cér v'í an Dona Dulsinéa ná cad é an áit a Doboso 'na roiv shí 'na cóny.

Um an daca 'na roiv an méd shin gnóha diànta ví Santsho Pantsa taguigi chuigi fén ón matarâil úd a hug buachuil na manàch dò. Ví shé eirihi 'na heasav, bíoch go roiv cná tengi ige, agus ví shé a fairi go giàr er a gôrac idir a váishdir agus an Biscáiach. Chnuic shé an buili do leag an Biscáiach agus hig shé láirhach, an'aigini, ná roiv an fear sun beó er halav an dôuin a gh' iatach sheasav as côir a váishdir agus é hroid. Nuer a chnuic shé an Biscáiach er lár do bueleag ishdeàch an' aigini go roiv an t-ileán úd le fáil ige gan a hili ruínish. Chnuic shé go roiv an chayint a ví idir Ghon Chíchóté agus na mná ueshli críochnuihi agus go roiv a váishdir a dol er muin Rosinante. Háini shé agus do riug shé er an shdíoróip chun í chimeád dá váishdir. Sar a roiv uen ig Don Cíchóté âfach, er ghol anáirdi do riug Santsho Pantsa er lâiv er agus chroum shé er an lâiv do fóga. Ansùn do louir shé.

"A Ghon Chíchóté, a rí uasil," er shishan, "túir dom inìsh an t-ileán úd a ghealuish dom. Tá an t-uileán bueti agùt sa chah úhásach so agus ní mishdi ghoit é húirt dom inìsh mar pé méd atá aun ní bäl ná go mèadsa ábalta er é vainishdí. Be mé ábalta er an ileán sun do smachdú chó mah agus do smachdyg ileán ryav is cuma lium canad é. Be mé go dein, a ghuin'uasil."

"Sdad, a viceó," ersa Don Cíchóté, "agus tuig at'aigini nách cah ileáin an cah so atá bueti agùmsa iniùv. Cah cros-vóhir ish ea é. Ní hileáin a gheitear de vár cahana den tórd so, cahana er chros-vóirhiv. Ní hea go dein. Ní gheitear de vár cahana den tord so ach bahas gearha agus easba clueshi. Bíoch foyingi agùt, a viceó. Gheódsa, agus ní fada go dí é, cä er ghníorhiv a ghiànav a chuirhig er mo chumas, ní haváin governóir ileáin a ghiànav díot ach rod, b'édir, is mó go muar ná é."

Do fóg Santsho an lâv irísh go dlúh agus chimeád shé an shdíoróip go dí go roiv an roduiri "er muin an eh." Ansùn do chue shé fén er muin an asil agus do lean shé an roduiri. Ví an roduiri ag imeàcht ró ghiàr agus níor iad shé cimeád suas lesh. Do ghlaeg shé er.

"Heló! heló! a váishdir!" er shishan, "fan lium! Ní fédir don asal vocht so cimeád suas le capal roduiri fáin!"

Haruig an roduiri an trian agus do sdad Rosinante. Háinig Santsho suas agus ní túshgi háinig ná mar a louir shé irísh.

"Measim, a ghuin'uasil," er shishan, "nár v'eara ghúing rod a ghiànhimísh ná dol ishdeàch a n-eagaluish égin agus shing fén do chur fé chomuirci, nú fé hearamuin na haguilshi."

"Cad chuigi, iriú, go niànhimísh a lihéd shin, a ghiula!" ersan roduiri.

(*Ní críoch*).

XIV.

"Sdó, a ghuin'uasil, d'ăguish an fear úd a gruachás. Ní cadar ná go m'édir gur huguish an bás dó, nú geaul lesh. Táid na bráirhi beanuihi sho ana ghnóhach. Má gheid shiad amàch gur tusa chuir sa chás 'na vuil shé é b'édir go miàrfí oruing agus go gurfí an dlí oruing. 'Ní hunan dol go tig an ry aguš teacht às. B'édir gur v' usa gan dol er úntuív na mráirhi shin," ersa Santsho.

Bráirhi beanuihi a tugtí er na cúnsdábluihi; er na *peelers*.

"Ésht do viàl, a ghuini!" ersa Don Cíchóté. "Cat lésh ryav a n-än leour roduireachda gur tugag chun là roduiri fáin mar gheaul er än ghníov a ví diànta ige? Dá maruíng duini fihi uer ní iatach an dlí buint lium an aid is roduiri fáin mi."

"Ní eadar an täl, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "cad a vuinean le dlí na roduireachda. Níl än tuishgint agùm aun. Ach tá's agùm go mah nách än dóhin an chualacht veanuihi do locht bruíni er bóirhiv."

"Ná bíoch cesht ort, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Ní bäl doit na breáirhi beanuihi an aid a vèadsa a n-aici leat. Húrhing sär hu à láiv giúdach, ní áirím à láiv bráirhi beanuihi. Ach inish an méd sho ghom, a ghiula. Dar vrí do vóidi a veacuish ryav fós ad húiliv cing roduiri chó cróga liumsa! Ar lésh ryav a n-än leour sheanachuish cúntas er än ear a vi níba hapúla 'na vuili, níba vueni a sheasav troda, níba chlishdi chun a vuili a chur a veim agus chun a nâud do leaga, ná mi?"

"Is âuluig mar atá shé, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "is duini mi nar lég än leour sheanachuish ryav. Ní iatuing é. Níor ouluimís ryav conas lé ná shgri. Ach derim an méd sho leat, a ghuin'uasil, Ní roiv än váishdir ryav fós agùm chô trián, chô cróga let' onóir, agus tá súil le Die agùm ná túrfar chun cúntuish shing mar gheaul er do hréni agus er do chrógacht, a ghuin'uasil. Ba vah lium, âfach, go leocach t'onóir dom rod égin a ghiànav don chnea sun er do leah-cheaun. Tá mórán fola a teacht as an gluesh shin, a ghuin'uasil, agus tá royint canuig anso sa vála so agùm agus smeara bán a chneasóch cnea ach iad a chur erhi a n-aum."

"Níor ghá an obuir shin go lér inéachor," ersa Don Cíchóté, "dá m'áil liumsa cuínear er an malsam."

"Cad é an balsam, a ghuin'uasil?" ersa Santsho.

"Balsam Fierabruish," ersa Don Cíchóté. "Tá's agùm conas é ghiànav. Tá an riel agùm do ghlan veauir. An té 'na mèach an balsam sun ige níor ghá ghò-chuíhi än agala veh ige ruim chnea. Níor v'édir é chur chun báish le fär na le ruíng. Diànhad an balsam sun agus túrhad doitshi a muidiàl é le cimeád. Ansùn má ráinion go vicir er lár mi a gah agus ghá leah, b'édir, diànta ghiom, rod nách anav do roduiri fáin, ní veg agùt le diànav ach an leah díom a veg er a dalav do hóguint go raeg agus go haicili águs é chur anáirdi irish, cruing a n-inead fén, er an leah ghiom a veg san ialuit, agus ansùn ghá gheoch den valsam a huirt dom as an muidiàl. Chô luah agus veg an dá gheoch sun ólta agùm be mé chô mah agus vís ryav."

"Más fíor sun, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ná bacuimísh an t-uileán úd a ghealuish dom ach túir dom an riel chun an salsim shin a ghiànav. Ní iarhad än tuarasdal eli er t'onóir ach an méd shin. Gheód ghá räl er gach únsa ghè gan âuras. Ní beog dom an méd shin chun mi chimeád suas a gahav mo hél. Ní eadar, âfach, a meg' an t-our cosdasûil?"

"Ní veg an t-our cosdasûil," ersa Don Cíchóté. "Beg iread agùt er trí rälacha agus ghiànhig nä bínt den deoch."

"Agus darfa lie, a ghuin'uasil, canahäv ná dinean tú lán bairili ghè láirhach boun!" ersa Santsho.

"Ésht do viàl, a ghuini," ersa Don Cíchóté. "Múinhadsa óla nis doyingi go muar ná sun doit fós. Ach tar agus dinshi rod égin don chluesh sho inish. Tá shí ana heing agùm. Tá an tengeas a cur oram nís mó ná mar is mah lium."

Do chuir Santsho an canàch agus an smeara bán lesh an gluesh. Ansùn ish ea hug an roduiri fé neara go roiv ghá leah diànta den chahvár a ví er a cheaun ige. Nuer a chnuic shé an cahvár 'na ghá leah d'eiri shé er buili. Ví shé ag imeàcht as a veauir lé ferig. Chah shé é fén er a ghá ghlúin agus chroum shé er ghearavú ná hísach shé ghá véli big er an än vórd agus ná colóch shé ghá íhi er an än leabuig go di go méach díoltas úhásach diànta ige er an nâuid a hug an cor sun er a chahvár. Ghin shé an dearavú sun díreach mar a chnuic shé sa leour é, diànta a nieg an roduiri uasil úd, Marcus Vantua.

"Shachuin, a ghuin'uasil," ersa Santsho. "Chuirish de gheasiv er an roduiri úd dol a láhir na rygana, Dulsinéa del Toboso, agus leoguint di pé pionós ba vah lé chur er agus an pionós sun d'ulag. Má tá sun diànta ige ní dó lium gur ceart dot' onóirshi a hili díoltuish a ghiànav er."

"Mah an áit a rouish, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Má tá sun diànta ige ní vèach shé ceart inéachor a hili díoltuish a ghiànav er. Níl agùm le diànav mar shin ach geasa do chur oram fén. Cuirim inish, dá vrí shin, de gheasiv oram fén gan ghá íhi do chola er an än leabuig ná ghá véli big do chahav er an än vórd go di go muelhig roduiri uinam agus go droitead é agus go muinhad a chahvár dè agus go meg an cahvár sun agùm a n-inead an chahváir sho a brishag oram."

"Ní eadar an täl, a ry," ersa Santsho. "Ní hainghid na geasa sun lium. Cad a ghiànhimíd má vímíd a vad gan an roduiri shin do vuala umuing? Ní mah an rod do ghuini veh a cola amùh fén sbér, nú fé chraun, nú a bluesh charuigi. Ní rod sláintiûil d'än Chríosdy gan buint dè asduihi agus dol a chola er leabuig. Ní dó lium go roiv puing céli ig an Marcus úd Vantua agus ní dó lium gur ró vah an chial veh a diànav mar a ghineach shé. Dá iámuish shin agus ili, ní gnáh er na bóirhiv sho roduirí aramha. Ní víon er na bóirhiv sho ach cairéaruihi agus locht shúil, duíni ná roiv än chahvár ryav er éngi acù agus ná feadaradar cad é an says roda é, mar ná feacadar a lihéd a gahav a säl."

"Tá dearúd sa méd shin ort, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Ní vemíd dá uer a chluig eli er a móhar so sar a vicimíd fir aramha go tiuv, iread acù agus ná roiv ag iúmsy Albráca chun Angelica d'uadach."

"Tá go mah, má shea," ersa Santsho. "Ach go mue Dic ling, agus go n-eirí an t-á ling, a dreó gur luahedi a veg an t-uileán úd aguing. Táimshi á cheanàch go mah mar ileán! Dá mèach shé agùm agus mi socuir aun ba chuma lium as sun amàch cahin a hucach an bás oram."

"Ná duert leat, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "gan än chesht a veh ort mar gheaul er an ileán úd. Má hepean oruing an t-uileán a vuint amàch shin é ryacht Danarg nú ryacht Sobradisa. Iriûnhig än ryacht acu sun tu go breá. Agus ó táid shiad arän er halav tirim ba chóir gur v'eár leat iad ná än ileán. Ach fáguimísh nihi den tórd sun go daguig a n-aum fénig agus fiàch a mèach än rod agùt a gh' ísimísh."

"Níl agùm sa vála so, a ghuin'uasil," ersa Santsho, ach ingiún agus blúiri cáshi agus royint chrúsdy aráin, ach ní bie ceart iad sun le cur as côir roduiri chô cróga let' onóirshi is dócha."

"Ochón, a ghiula, nách ana veog an tuishgint atá agùt ins na nihiv a vuinean le roduireacht fáin!" ersa Don Cíchóté. "Derim leat ná fuil ach onóir aun do roduiri fáin dá ma ná hísach shé bie ach uer sa ví! Än uer shin fén ní gnáh leó a gh'ihi ach pé says bíg a hagan 'na dreó. Do higfása an méd shin dá mehá tar ésh iread leour do lé er an roduireacht sun agus tá léti agùmsa. Do lés a lán des na leouruiv shin agus ní eaca ryav fós a n-än leour acù cúntas er än roduiri fáin ag ihi bíg, ach mura ráineóch, uer ánach, go mèach duini acú 'na hí chun fiàsda égin a holavóíí chun onóra húirt dò. An chuid eli dá n-ayimshir do chahidish muireàchduint er valahóireacht. Is dócha, ní nách úna, go gahidish says égin bíg nú ná mairhidish inéachor. Ach nuer ná bídish chuíhi ach ag imeàcht tré chuiltiv ucgineacha, gan chócuirí, measim ná bíoch acù ach bie tuahach, bie garav, bie mar é shin atá sa vála sun inish agùtsa, a ghiula. Dá vrí shin, a viceó, an rod a hainghan liumsa ná cuireach shé gruem ortsa. Glac an roduireacht mar atá shí agus ná bí a d'iaruig an tael d'iúmpáil täv shys suas."

"Dar fie ach is dócha, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "gur toishc gan än chohú eli veh acù ach an valahóireacht a vídish chô cäl?"

"Cé duert go mídish cäl?" ersa Don Cíchóté.

"Vuishi ní eadar, a ghuin'uasil. Veasas go mídish go lér cäl árd mar t'onóirshi," ersa Santsho. "Ach ar nóin cavas dósa conas a vídish. Níor lés än leour ryav orha fén ná er än rod eli, ní nách úna, mar ní iatuing é, mar a duart let' onóir."

"Tá go mah, a ghiula, ach ficeam cad tá sa vála agùt. Is mihid dúing bie chahav. Ansùn imeóimíd a lorag cuishleáin égin 'na viatuimíd lóishdín na híhi d'áil aun, agus ní muar dom an balsam úd a ghiànav aun. Tá tengeas na cluesh sho a cur oram go muar."

D'osguil Santsho an mála agus haruig shé amàch pé bie a ví ige aun. Agus d'ihadar an bie a guírean a chéli go breá grávar muintearha, bíoch go roiv an bie ana hirim ana ghumlasda. Ní roudar a vad lesh an méli dá oleas é. Ansùn d'eiríodar agus vrosdydar chun shúil fiàchuint a viatuidísh baili beog égin do hróshint sar a diucach an íhi orha. Háinig an íhi agus níor hroshadar än vaili. Do hroshadar rayint boháin a ví a n-aici chéli agus ná roiv de ghuíni 'na gôny unta ach érí bochda gour. Ví an íhi ana ghoracha. B'égean dóiv socarú er an íhi chahav san áit dá vayidísh veh ishdig. Ví sherihan er Hantsho. Níor haingh na boháin veoga lesh. Ví áhas muar er Ghon Chíchóté. Ví shé, dar lesh, 'na roduiri fáin a geart an aid a ví an says sun cruatuin ige le fulag.

(*Ní críoch*).

XV.

Do glacag go fáilteach iad. Ní roiv än dohal ige na hériv rómpa. D'imig Santsho chun Rosinante agus an t-asal do chur a dreó a góir na hihi. An aid a ví shé á ghiànav sun fuer shé baluihi breá feóla gouir a ví dá holú ishdig dóiv. Vuin an baluihi shin a lán den ghruem dè. Níor v'ada go roiv an cóil olav. Do leahag shehi er a dalav agus do cuireag an cóil verihi er an shehi. Ansùn d'iar na hérí er na sdróin-shériv teacht agus a sipéar do chahav er dúsh sar a n-isidish fén ärod. D'iúmpydar bosga aymuid er a viàl fé agus chuireadar an duin'uasal 'na hí er. Ví Santsho 'na heasav a n-aici an duin'uasil a friuháluiv er. Nuer a ví an vert er a socaracht chun an víg do hocaruig na hérí iad fén chun an víg agus ví än chuideachda go lér ag ihi go mear.

Er baul do hóg Don Cíchóté a cheaun agus d'iàch shé er a ghiula. Do choguin shé an greim feóla a ví 'na viàl ige agus é a fiàchuint er an ngiula. Ansún do louir shé.

"A ghiula," er shishan, "táim á lé le fada a leouruiv roduireachda nuer a héan roduiri fáin agus a ghiula ishdeàch a núhig iasachda agus ná bíon 'na dimpal ach nihi neaghnáhacha, gur chó uasal iad. Dá vrí shin, is chó uasal inish mishi agus tusa. Tar ansó agus sig am aici er a mosga aymuid sho. Is méng lium, ós roduiri fáin mi agus ós tusa mo ghiula roduiri, an onóir shin a húirt doit inish. Tar ansò, a ghiula, agus sig 'am aici er a mosga so."

"Gouim párdún agùt, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "is feár lium go muar fanûint am heasav. Is feár a réteóig mo chuid big lium má ihim am heasav é. Dá iàmuish shin, ní hainghan ryalacha ná biàsa na hueshleachda lium inéachor. Ní iatuing go deó mo chuid big do chahav le compórd dá mèach oram sí chun búird a measc ueshli. Chahing veh a cimeád an greama am biàl agus á choguint go räeg agus á leoguint shiar go maul agus a fairi oram fén sar a niànhing srä nú casàchdach nú cnead, nú rod égin eli den tórd sun. Ansùn, nuer a vèach an bie iti agùm ní raych shé chun sochuir dom. B'eár lium go muar sí a gúingi am änar agus mo ghreim beog bíg a gh'ihi er mo hueneas a dreó nár ghá ghom veh a fairi oram fén agus go viatuing mo reucor a húirt dom fén, cnead a ghiànav dá ma vah lium é, nú srä, nú casàchdach, nú än oraham eli d'uirhach dom, gan éngi veh a diànav úna ghíom."

"Ach mar shin fén," ersa Don Cíchóté, "a ghiula, cahir sí ansò am aici inish óir, an té a gh'íshlíon é fén árduitear é. Ardódsa husa inish toíshc gur íshlísh tu fén." Lena líng shin do riug she er chuishling er Hantsho agus haruig shé chuigi é agus chuir shé 'na hi an' aici er an mosga é.

Níor hig na hérí än ocal den chayint shin a ví idir an roduiri agus a ghiula. Dá vayidísh Erí er ní iatuidísh a hishgint cá roiv an ueshleacht le fáil ig duini ó veh 'na hí er an sheana vosga aymuid úd. Ní roiv éngi acù fén nár hug tamal go minic ruimish shin 'na hí er agus níor chuín leó go vuaradar än ueshleacht as. Níor higeadar an shgiàl, ach níor lourâdar focal. Chomáin gahéngi lesh ag ihi er a ghíhal. Ní tur a víodar ag ihi. Ví árhach mah muar fíona acù, fíon na tíri. Ní roiv shé ró ghär, ach ví shé go mah agus go láidir. A n-árhív leahir a cimeáti an fíon sa tír shin an uer shin. Do triumuiti croicean gouir agus do fuatí suas go daingean é, díreach mar a víoch shé er an ngour; an fiona lasmuh agus täv na feóla ghè ishdeàch. Ansùn víoch shé 'na vála agus nuer a líontí an mála sun den íon víoch shé a vuirim an ghouir. Chimeádach an shehi an fíon gan shearú. Ví árhach fiona den tórd sun ig na hériv úd. D'óladar fén a nóhin dè lena guid bíg agus hugadar a nóhin dè, go fial, don vert, don roduiri agus dá ghiula. Nuer a ví a ghóhin feola iti ig gahéngi do cuireag caran muar de veas darach er na shehív a ví mar iàdach cláir acù agus chroum gahéngi er na cnóiv shin d'ihi. Nuer a ví royint acù iti ig an roduiri hóg shé lán a ghlaici ghíov agus ví shé á leoguint trén a véreanuiv.

"Ó, er shishan," nách breá an säl a ví ig duíni fadó. Shid é an bie a víoch ig duíni an uer shin agus víoch a ghóhin ig gahéngi. Ní víoch guid ná fuadach aun an uer shin mar nuer a víoch a ghóhin ig gahéngi ní víoch än ghá le guid ná le fuadach. Ní víoch ry ná ímpiri aun mar ní víoch än ghá le smacht. Ní víoch dlihi ná ryalha aun mar ní dintí än iàgóir, agus nuer ná dintí än iàgóir ní víoch än ghá le dlí chun iàgóra do chosc. Ní víoch a chuid fén ig än duini fé leh. Ba le gahéngi gahän rod. Ní hínshdi éhach an uer shin. Ní víoch än ghá le briàguiv, mar ní víoch än rod ig éngi le celt er a chórsin. Ní víoch er ghuíni rór a ghiànav ná grafa, treou ná fuirshi, särhú earuig ná buint fóir. Víoch an meas so er na cranuiv, an vil a blueshiv na garuigereacha, an sbiúnán er an dor, an sú talún er an ihir, an sú cräv er an shgeh, an t-úl er an ngég, an deoch breá fiar-ishgi sa tobar, agus na nihi shin go lér chó flúirshach sun, chó humadúil shin go miocht dóhin na mehíoch díov a nie na nuíni agus dóhin na mehíoch díov a nie na nuíni agus dóhin na n-ianluihi a nie na mehíoch. An säl órha a tugtí er an säl a ví an uer shin aun.

"Níor lean an säl órha sun, âfach. D'imi shé. Háinig 'na ghieg säl nár v'órha, säl nár v'ónta. Háinig sayint, a dreó gur vah le gahéngi na nihi fónta go lér a chimeád ige fén agus a reá gur v'iad a chuid fén iad. Ansùn do háinig celt aigini agus éhach agus marú duíni agus guid agus fuadach agus iàgóir agus égean agus lávláidir agus cos er bolag.

"Ansùn ish ea do cuireag roduireacht fáin er bun, chun lag do chosint er láidir, chun smacht do chur er chuiripeachuiv, chun bantrachda do ghíon er olc, chun couruihi le macántacht a nguesh, chun cóchda na hiàgóra do chur er neavní. Shin í mo ghairim veahasa. Is roduiri fáin mi. Ní víon roduiri gan giula ige agus ish é an fear so mo ghiulasa. Agus inish a vráirhi, 'érí na ngour, ó tá úr mie agus úr neoch túrha aguiv dúing chó fial, veasas gur v'é ba lú ba ghaun dom a gh'inshint dív ce hé mi agus cé er go vuil an chomuíni vuar so curha aguiv, agus mo vächas agus bächas mo ghiula do ghváil liv dá vár."

An aid a ví an chayint ada sun, er an säl órha, er shúl ig Don Cíchóté, ví na hérí ag éshdeacht lesh. Ba veog an vah ghóiv shin, âfach. Níor higeadar iread agus än ocal aváin den chayint. Ní roiv is acù ó halav an dòuin cad a ví er shúl ige go dí gur louir shé an focal derineach, a gváil a vächuish leó. Higeadar an méd shin agus ví áhas orha. Níor hig Santsho än ocal den chayint ghoying ach chô beog lesh na hériv. Mar ar hig shé an chayint do hig shé nihi eli. Do hig shé gur vah é an bie agus an deoch agus ví shé ag ihi agus ag ól an aid a ví an chayint ghoying er shúl.

"Go dein, a ghuin'uasil," ersa duini des na hériv, "tá áhas ana vuar oruing a reá gur iadamuir úr mächas do hileav chó hirishdi. Tá côrsa aguing san áit sho agus is trua gan é ansò inish aguing. Dá mèach shé ansò húrhach shé âurán breá ghív. Buachuil ana gheahréhach ish ea é. Tá shé ábalta er cheól do heint er rébie agus ba vreá leat veh ag éshdeacht lesh a lé leouir!"

Lena líng shin cé vuelhach chúha ishdeàch ach an buachuil ciàna.

"O, Antónió," ersan fear a ví a cayint, "víomuir a trácht ort inish díreach. Vís á ínshint don duin'uasal so go dúrfá âurán dúing dá mehá ansò. Inish, ó háinísh, sguil chúing an t-âurán sun a ghin t'ongcuil, an sagart óg doit, agus go inid na duíni go lér á vola."

"Diànhad, amy! más än fléshúr liv é," ersa Antónió. Do hig shé agus hug shé ghóiv an t-âurán agus ish é a ghin é go suerc agus go ceólvar agus go bing. Vi an t-âurán chó mah sun gur iar Don Cíchóté er âurán eli do ghváil dóiv.

"O, fairi, a ghuin'uasil!" ersa Santsho, "táid na duíni sho tar ésh ebiri an lä chur díov agus tá tuirshi orha inish agus cola agus ní ceart dúing iad a chimeád ansò ag éshdeacht le hâuránuiv. Am häv fén de is âuluig mar atá an shgiàl agùm tá mo volag lán d'eóil ónta an ghouir ghleabuig úd agus royint fíona curha anuas er an veóil agùm agus ní fada go med mo húili a dúna er a chéli le cola."

"Tá an ceart agùt go dein, a ghiulá, a däv na nuíni sho. Ní mah an bächas dúing orha de vár a vuil diànta acù ghúing iad a chimeád ón sueneas atá tuílti go mah acù. Dinshi hu fén do hocarú chun colata ansùn a n-áit égin, chó mah agus d'iatuir é. Am roduiri fáin dôsa, âfach, ní her chola ná er huen is ceart dom veh a cuíneav, ach er diànav fairi agus er vachnav. Ach sar a socaruir hu fén chun colata tar agus fiàch an chluas so irísh. Tá shi a cur oram er chuma ná tainghan lium."

Do vuin Santsho an t-iàdàch den chluesh agus ví shé a cur an chanuig agus an smeara vàin irish erhi. D'iàch buachuil an âuráin erhi.

"Fan go fóil, a ghuin'uasil," er shishan, "agus cuirhadsa cerí lesh a gluesh shin a chneasóig go luah í."

D'imi shé amàch agus hug shé lesh ishdeàch lán a ghoruing de vileóguiv rósvuiri. Chuir shé na bileóga 'na viàl agus choguin shé iad go miun. Ansùn ghin shé cerí ghiov agus chuir shé lesh an gnead iad agus cheanguil shé go daingean an cerí er an áit a ví teing. Níor v'ada gur buineag an niv as an dengeas. "Shea inish, a ghuin'uasil," er shishan, "fág an cerí shin er a guma sun agus ní veg än ghá lena hili leishana agùt." Dob ior dò. Do chneasig an cerí shin an chnea.

Sar a roiv uen acù er veh imihi a chola do vuel chúha ishdeàch buachuil eli agus mála er a vuin ige, mála aráin ón gáitig. Chah shé ghè an mála. Baili beog, nú sráid veog ná roiv a vad ón áit ab ea an cháiteach.

"Vuil än shgiàl nó agùt ón gáitig, a Feaduir?" ersa duini.

(Ní criooch).

XVI.

"Ta," ersa Peaduir," shgiàl ana ghuerc, bíoch gur shgiàl ana ghreanúr é. Tá an sgoláirhi muar, an t-éri Crisostom tar ésh váish. Fuer shé bás er maidin iniùv, agus tá shé a miàl gahéngi er an gáitig gur le grá do Varséla a fuer shé bás."

"Ce hí Marséla?" ersa Don Cíchóté.

"Cailín ana vreá ish ea í," ersa Peaduir. "Iníon do 'Liam Hevir.' Bíon shí er na cnucuiv agus er na gleauntuiv sho ag éreacht, í fén agus cailíní eli. Duin'uasal ana hevir ab ea a hahir. Ví shé a Goláishdi Salamanca a dusàch a hél. Nuer a háini shé a vaili ón goláishdi ví ainim xuar léng er. Dertí go viℓtach shé na raeltíní do lé er an sbér san íhi agus go duigeach shé an ili chor dá guireach an ghrian di, agus an ili chor dá guireach an ghealàch di. Agus dá chórha sun fén d'inshach shé ghúing ruim rä nuer a víoch éclis le teacht."

"'Éclips' an focal ceart," ersa Don Cíchóté, "abuir 'éclips.'"

"D'inshach shé ghúing, lesh, ruim rä," ersa Peaduir, gan än tuim a chur a gayint an roduiri," nuer a víoch blien heast a teacht."

"'Blien heasc,' nú 'blien hirim,' is ceart a reá," ersa Don Cíchóté. "Ná habuir 'blien heast.' Níl a lihéd shin d'ocal aun."

"'Blien heast,' nú 'blien heasc,' nú 'blien hirim,'" ersa Peaduir, "Is chó olc iad pé cuma 'nar vah leat iad do reá. D'inshach shé ghúing cad ba cheart do chur sa talav chun shíl, do raer an says bliana a víoch le teacht. Do ghlacach a ahir agus a ghuíni muintearha a chóirli agus ví a rian orha, víoch bary maha acú er a guid tailiv gach än vlien agus do heviríodar go tiuv."

"'Asdrolycht' nú 'Asdrologia,' a tugtar er an aluín a ví ig an vear sun," ersa Don Cíchóté.

"Is cuma cad é an ainim a tugtar er an aluín," ersa Peaduir, "ach ví an t-eólas sun ige, agus mórán eli óluish, lesh. Ach pé'r dóun é, biogán ayimshiri tar ésh é heacht a vaili ó Halamanca do chah shé ghè a chluih léng agus chuir shé imi cluih éri, casóg shehi cärach, agus hóg shé a vachal 'na lâiv chuigi agus shúd er fued na ngleaunta é a measc na n-éri! Ví úna agus aultacht oruing go lér. Ba gheár go veacamuir ná roiv shé añ' anär. Ví a chara, Ambrósio, lena choish. Hep oruing a ghiànav amàch cad fé neara don vert sgoláirhí shin, bert ógánach chó huasal, chó léanta, imeàcht er a guma sun 'na n-aeriv! Tímpal na hayimshiri ciàna do hárla go vuer ahir Chrisostuim bás agus gur àn a ...uid sevirish go lér ig Crisostom. Sevireas ana v... ab ea an sevireas sun; esdát breá muar fada fair...ag, airigead agus ór agus olavahas har bár. Er ban... go ghluesh an shgiàl 'na chogarnach adaruing gur le ...á do Varsela a ghin shé éri ghe f...n agus a ghluesh ... mar shin er measc na n-éri eli. Ví shé a brah ... go muelhach shé ímpi san éreacht agus go m'édir nuer a chuirhach shé a n-iúil di méd agus dílshi a ghrá ghì, go bósach shí é.

"Is mihid dom, âfach, a gh'inshint ce hí an Marséla chrua-chrych so. Ní dócha gur airí..ui, a ghuin'uasil, teacht har a lihéd ryav de chailín, dá mehá chó häsda le Sarna—."

"'Sara' a veasish a reá, a vic," ersa Don Cíchóté.

"Diànhig 'Sarna' an gnô, a ghuin'uasil," ersa Peaduir. "Ach er nóin má víon t'onóir a cur ishdeàch oram agus a teacht róm gach än neómat er a guma sun beg Lá Filib a Chleti aun sar a meg an shgiàl críochnuihi agùm!"

"Goiv mo leahshgiàl, a viceó," ersa Don Cíchóté. "Ní chuirhad ishdeàch ort a hili, gealuim ghoit é. Ní chuirhad go dein. Is fiú an shgiàl sun éshdeacht go ciúin lesh. Comáin leat er."

"Shea, a ghuin'uasil na n-áran," ersa Peaduir, "ví fear eli san áit sho aguing agus ví shé ní ba heviri fós ná ahir Chrisostuim. Ví, 'na mny fósda ige, an vean ba vreáha agus ba chrediúny dá roiv sa dúhig er fad. Ach fuer shí bás er an giàd duini cluingi, agus iníon ab ea an duini cluingi shin. Do vrish cry an ir le neart buarha a nieg a vná agus fuer shé bás. D'àn an sevireas ig an leanav, agus b'égean dá hungcuil, don tagart, a cúram a ghlaca er fén. D'ás an leanav agus hug gahéngi fé neara go roiv shí a tisbeáint áileachda a máhar. Nuer a ví shí cherhi bliana diàg ba lér do gahéngi go meàch shí ní b'áili go muar ná mar a ví a máhir. As sun amàch ní roiv éngi a chihach í ná bíoch a mola Dé go hárd ... gheaul er a lihéd d'áileacht do chur er än dány. Chó luah agus ba vihid dá hungcuil cuíneav er chleâunas a ghiànav di is àuluig a ví ueshli óga na dúha a buint tosàch bóhir dá chéli a teacht á hiaruig er. D'ésht shé leó. Ansún, er baul, d'inish shé don chailín cé'r v'iad agus cad a ví uaha. Duert shishi lesh ná roiv än ún pósda erhi; go roiv shí ró óg chun an chúruim shin do ghlaca erhi.

"Is fíor sun, a 'nín ó,' ersan sagart. 'Tá ayimshir do ghóhin agùt, agus, mar a der an sheanocal, 'is feár fiàchuint ruimi ghuini ná ghá iàchuint 'na ghieg.'

"Do lean an shgiàl mar shin er feag sîin ayimshiri; na hógánuig ueshli a teacht agus an freagara ciàna dá húirt dóiv, an sagart á ínshint don chailín cad a ví uaha agus an cailín a cúr an shgél er ahlá. Diàrhach duini, fé gheri, nách ghá iàchuint a ví ici á húirt ruimpi ach íihi fiàchuint! Is dócha go m'édir gur cheap shí go roiv a hungcuil bour acú agus gur vihid lé a n-ayig a hóguint dè. Pé cúsh a ví ici lesh níor airíomuir än vlúiri aváin go dí gur ghluesh an shgiàl er fued na dúha go roiv Marséla tar ésh imeàcht ó hig a hungcuil agus iàdach ban-aeri do chur impi agus dol a measc ná man-aeri eli, er fued na ngleanta, ag éreacht ghour agus chärach mar iad!

"Cad is dó leat a hit amàch an-ún, a ghuin'uasil? Neósadsa sun doit. Níor àn ógánach uasal dá roiv sa dúhig, a ngiuràcht íihi míli don áit sho, ér än täv, nár chah ghè a chuid iàduig uasil agus nár chuir shehi cärach imi agus nár hóg a vachal éreachda agus nár ghluesh amàch er fued na ngleaunta ag éreacht ghour agus cärach! Víodar go lér a brah er go viatuidish teacht śuas san éreacht lesh an än van-éri aváin, le Marséla. Níl puing de vár a sehir acú, âfach. Louran shí go shév le gahéngi acú nuer a vuelid shiad impi, san éreacht, ach má hráchdan éngi acú lé er ghrá nú er íósa ní bäl go dráchdan shé an tarna huer lé er én ní den tórd sun. Tá an dúhig loitihi, mílti, créachda amùh 's amàch aici! Na hógánuig ueshli go lér curha er iàdromacht ici! Iad ag imeàcht er a n-âyileas; gan er chumas ahar ná máhar cóirli leasa húirt dóiv. Bíd shiad ag imeàcht er fued na guílti agus tá a vuil d'aymad ins na cuíltiv ciàna loitihi acú. Níl craun den aymad sun gan ainim Varséla geárha le shgien er, er an ili órlach dá choirt, go dí gur bäl don chraun go veócha shé trí easba na coirti! Ishdig a dig buili ba cheart iad go lér a veh dá mëach ceart le fáil. Tá Crisostom bocht tar ésh váish mar gheaul erhi, agus is dócha nách fis an mó ógánach eli acú do gheóig bás mar gheaul erhi.

"Tá shé chó mah agùt, a ghuin'uasil, dol go dí an tocharuid. Dertear gur ág shé le huacht go gaili é aylaca amùh a lár an vachuiri, mar a haylacfí Mórach. Dertear go gafar an ueg a ghiànav ig bun cruíng chuirc, an ait 'na veaca shé Marsela an chiàd uer ryav. D'órda shé a lán nihi eli gur cuma iad nú páganacht ... ná leogfar a ghiànav. Ach dertear ná loualhig Ambrosio gan gach ní a ghiànav fé mar atá órduihi san ...acht. B'iú ghoit dol aun, a ghuin'uasil."

"Rayd aun gan àuras," ersa Don Cíchóté, "agus táim ana väch díotsa, ana väch go dein, mar gheaul er a vuil inshdi agùt dúing chó breá chó silér chô cruing."

"Ach, a ghuin'uasil," ersa Peaduir, "ní eadarsa leah na n-iúny sél atá a titim amàch san áit sho inish mar gheaul er Varsela. Ach b'édir go n-aireófá tuili ig an socharuid âmáireach."

Santsho a ví tuirshàch a ghóhin den chayint. Ví a húili a dúna er a chéli le cola. Ví a lán den chayint agus ní edir shé an uer shin ná ryav ó hin, ceoca ba chayint 'na chluesh í nú cayint a dayireav, agus ba chuma lesh.

"O, a váishdir a chry 'shdig!" er shishan, "is mihid doit dol a chola."

Do hocaruig na hérí an roduiri chun colata er chuma égin. Hug shé an chuid eli den íhi a cuíneav er an sbérvean Dulsinéa del Tobóso agus á hocarú an' aigini go roiv shí chó breá de ríoguin le Marséla, nú níba vreáha. D'imig Santsho agus hín shé é fén idir Rosinante agus an t-asal agus choduil shé go sâv, bíoch go roiv na hasnycha teing go mah fós ige ón guma úd 'nar hug buachuilí na manàch sochar an chóruic dó.

Ví cúigear nú sheshar des na hérív 'na sí er an giàd holas er maidin amáireach a ví chúing. Ghúshydar Don Cíchóté agus d'iarhydar dé a roiv än äharú aigini taguihi er a däv an aylaca nú a raych shé á ishgint. Duert shé go raych gan àuras.

"Tá go mah," er shiad, "raymna leat."

Do haingh sun le Don Cíchóté. Ghlaeg shé er Hantsho agus duert shé lesh Rosinante agus an t-asal do chur a dreó go dier. Do ghin agus do ghluashadar go lér le coish a chéli.

Ní roudar cearhú légi imihi er an shlí sar ar vuel sheshar éri úmpa, a teacht crosda er an gasán giàna. Ví casóga dú de chroiceanuiv cärach úmpa agus fleasgana rósmuiri sherivi agus cufróigi er a geanuiv acú, agus cleh vah hiàgarha cuiling a lâiv gahéngi acú. Ví a n-éneacht leó bert varcàch uasal, agus triúr sherivishach, 'na guish, ig na marcàchuiv shin. Do veanuig an dá chualacht dá chéli go shév. Nuer a louradar do fuaradar gur chun an aylaca a ví a drial arán, agus ghluashadar a n-éneacht. A cur na shlí ghiov dóiv chromadar er hràcht er an aylaca neachoitiantá a ví le diànav an lá sun.

"Conas a fuarúir a huerishc, ueshli?" ersa Don Cíchóté.

(*Ní críoch*).

XVII.

"Hánamuir suas lesh na hérív sho er maidin, a ghuin'uasil," ersa duini den vert varcàch, "agus d'iarhymuir díov cad fé neara ghóiv na côrhy dóláish a veh orha. D'ínshadar dúing conas mar atá óigvean áluing gurab ainim dí Marséla 'na côny san áit sho agus go vuilid na fir óga go lér as a meauir le grá ghì, agus ná fuil än vah ghóiv aun mar ná tugan shí än tora er éngi acù, pé deaurav a víon er ná pé sevireas a víon ige. Agus d'ínshdadar dúing gur le grá ghì a fuer an duini sho atá le haylaca bás."

Ví an shgiàl go lér acù. Nuer a ví deri ráiti acù 'na häv d'iúmpuig duini des na marcàchuiv agus do louir shé le Don Cíchóté.

"Gouim párdún agùt, a ghuin'uasil," er shishan, "ach ar vishdi leat mi á iarhí ghiot cad fé neara ghoit veh a n-aram a n-édi a gváil tríd an núhig sho agus an dúhig chô shychánta?"

"Is âuluig mar atá an shgiàl agùmsa, a ghuin'uasil," ersa Don Cíchóté. "Ní louálan mo ghairim beaha ghom gváil tríd an núhig er a valuirt de chuma. D'earuiv meata agus do locht pléshúir ish ea do ceapag an veaha vog agus an bie buacach; ach do ceapag cruatan agus auró agus cúntúirt, agus tart agus ocaras go minic, dos na fearuiv er a dugtar roduirí fáin. Is ceart dom ínshint doit, ó chuirish an chesht chúm, gur den aicmi shin mishi, chun do herivíshi."

Nuer airíodar an chayint shin ueg do higeadar 'na n-aigini cad a ví er, go roiv bárhan égin er a veauir. Níor leog an fear a chuir an chesht én ní er, ach do lean shé er a geshdúchán fiàchuint a-viatach shé a ghiànav amàch cad é nádúr an várhin.

"Ní mah a higim, a ghuin'uasil," er shishan, "cad é an says gairimi an ghairim shin er a dugtar roduireacht an áin. Ar vishdi leat ínshint dom le toil t'onóra, cad é an says í nú cad iad na dualguishí do leanan í?"

"An âuluig, a ghuin'uasil," ersa Don Cíchóté, "nár lésh na tuerishgi atá a sheanachas er ghníorhiv úntacha an ry uasil úd a ví a Sasana fadó, an ry Artúr nú Artús, mar a tugtar er ansò sa Sbáing. Dertear a sheanachas Sasana nách âuluig a fuer shé bás inéachor, ach gurab âuluig a ghin fiach duv dè le drycht, agus go vuil shé beó fós fén nrycht sun, agus, tar ésh ayimshiri go diuca shé irísh 'na riucht fén agus a raem mar a ví shé fadó. Tá an ní shin 'na n-aigini ig muintir Hasana go lér agus mar gheaul er shin ní maruítear fiach duv chuíhi san ileán sun. Ish é an ty shin a chuir er bun an t-órd roduireachda er a dugtí Roduirí an Vúird Himpaluig. Agus ínshdar a sheanachas an úird shin na gníorha muara gaili agus gaishgi a ghin na roduirí ueshli shin. Lanslót an Locha ab ainim do ghuini acù agus tá dánta filíochda ansò sa Sbáing fén aguing a mola a hréni agus a ueshleachda. Shin mar a hosanuig órd na roduireachda agus ví an t-órd a miàdú agus a neartú go dí gur leah an roduireacht er fued an dôuin go lér. Ish é dlí na roduireachda sun nách fláir don ear a ghlacan í mar ghairim beaha a häl do chahav ag imeàcht ó áit go háit a lorag iàcht le diànav agus á niànav nuer a haguid shiad er; a smachdú tíoránach; a courú le laguiv; a túirt cúnta do vayintreachuiv; a cosc gach iàgóra agus a cur cirt a veim. Roduirí fáin a tugtar orha agus is duini acù mishi, a ghuin'uasil."

Higeadar go lér ansùn go roiv an duin'uasal bocht as a veauir agus gur v'eár gahärod a vola lesh ná veh a cur 'na chuingiv a n-ärod. Vívaldo ab ainim don ear a ví a cur na cayinti er.

"Measim fén, a reoduiri," ersa Vívaldo, "go vuil gairim ana chrueg glacuihi agùt ort fén, chô crueg le hän ghairim dá vuil le fáil sa dôun; nís crua go muar ná gairim na manàch is géri riel."

"Is mah an ceart, a ghuin'uasil," ersa Don Cíchóté, "beaha an roduiri fáin a veh nís crua ná beaha an vanuig mar is tairifí, agus is mó le rá sa täl, beaha an roduiri fáin ná beaha än vanuig acù. Bíd na manuig a diànav trosguig agus a gy Dé oruing, ach bíon an roduiri fáin amùh fé earhing agus fé hneachda, agus fé ghuíh a troid le fahàchuiv, a smachdú tíoránach; a cosint duíni macánta er locht foula agus er locht gadychda. Agus a däv an trosguig, is minic a víon an roduiri fáin a diànav trosguig a víon nís déni go muar ná an trosga a ghinean än vanàch acù. Bíon an manàch a gy chun Dé er sùn na nuíni, ach bíon an roduiri fáin a cur toili Dé a veim er ghrob ghuíniv. Má dineag ryha agus ueshli muara de chuid acù mar gheaul er a ngníorhiv do hileadar go crueg é, lena guid aluish agus lena guid fola."

"Táim er än aigini leat sa méd shin, a reoduiri," ersa Vívaldo, "ach chô fada agus a héan mo hishgintshi tá nihi áirihi is biàs le roduiriv fáin a ghiànav agus ní fédir lium adaváil gur ceart iad. Sho ní acù. Nuer a víon an roduiri fáin a dol a gah, nú nuer a víon shé a gúntúirt ó nâuid, nú a n-än chruatan den tórd sun, glän shé er a leanán nú er a sbérvean agus cuirean shé é fén er a comarcy, chô mah agus gur ghó lesh go viatach shí fóirihin er agus í, b'édir fihi míl ueg an uer shin! Ba ghó lium fén gur a leh Dé ba cheart don roduiri dol an uer shin. Measim gur says págánachda do ghuini rod a gh'iaruig er vny nách fédir a iaruig ach er Ghie, mola go deó lesh!"

"Fiàch, a ghuin'uasil," ersa Don Cíchóté, "is fíor go vuil ceanguiltí er roduiri fáin, nuer a víon shé a dol a gah nú nuer a víon er ayig a húirt er chúntúirt anam, cuíneav an aigini er a sbérvean agus é fén do chur er a comarcy agus louirt lé, le grá ghì, fé mar a vèach shí as a chòir. Ní gá ghò louirt amàch. Ní beog dò an focal do reá fén'iacaluiv. Ach tá ceanguilti er, do raer dlí na roduireachda, focal den tórd do reá lé. Chíhir an dlí shin go silér ins gach leour roduireachda dár léag ryav. Ach nuer a chuirhi shé é fén er chomarcy na sbérvná níl én ní á chosc er é fén do húirt suas do Ghie, lesh, agus a iaruig er Ghie é húirt sär."

"Ní eadar an dóun, a reoduiri uasil," ersa Vívaldo, "b'édir go diucach an bäl ró oban er agus nuer a vèach lourha ige lesh an sbérvny ná bèach uen ige er louirt le Die. Agus dá iàmuish shin, cad a ghiànhach an roduiri ná bèach än sbérvean ige?"

"Níl a lihéd aun, a ghuin'uasil!" ersa Don Cíchóté. "Ní roduiri fáin inéachor an fear sun. Níl dlí na roduireachda ige á chòlíona. Ní vuinean shé ling."

"Is dócha, don raer shin, a reoduiri uasil," ersa Vívaldo, "go vuil leanán, nú sbérvean den tórd sun agùtsa fén? Gouim párdún agùt' onóir mar gheaul er an gesht shin a chur chút!"

Do sdad Don Cíchóté agus háinig osna óna chry. "Tá a lihéd agùm gan âuras," er shishan, "ach ní eadar a vishdi lesh an ryguin chailci mishi á inshint ce hí. Ach ó chuir t'onóirshi an chesht chúm chô shívíolta ní fédir lium gan ínshint doit gur Dulsinéa is ainim dì agus gur a Dobóso a La Mantsha, atá côny erhi. Is rygan í a n-ueshleacht. Tá bua a n-áileacht ici er vnáiv an dôuin. Is ór a folt. Is solas a hiàdan. Is grian gach súil lé. Is rós a mláh gach grua lé. Is mil a biàl. Is shneachda a croicean, le gili. Ish í bláh áileachda na cini däna go lér í. Má tá an fear sun le fáil 'na vuil shé de ghánycht aun a reá nách Dulsinéa del Tobóso bläh áileachda na cini däna go lér derim lesh, suas lena viàl, go dug shé a éhach, agus diànhad an t-éhach sun d'aguirt er, le fär nú le ruíng, a gôruic énir, a láhir sló!"

"Tá a lihéd agùmsa lesh," ersa Vívaldo, "Rygan áluing ish ea í dar lium, ach ní vèach shé de ghánycht unam í chur a gúmparáíd le Dulsinéa del Tobóso. Is úna lium, âfach, nár airís go dí so trácht er Ghulsinéa del Tobóso! Is olc uem sun a veh le h-adaváil agùm gan âuras."

"An dáiririv aty, a ghuin'uasil!" ersa Don Cíchóté.

"Loum dáiririv, a reoduiri uasil," ersa Vivaldo, "agus is náireach an rod le h-adaváil é, mar a derim, a lihéd de ríoguin le h-áileacht agus le h-ueshleacht a veh 'na côny a La Mantsha a ganas dom!"

Ví a roiv láirhach ag éshdeacht lesh an mert an aid a ví an méd shin cayinti er shúl. Do higeadar go lér go roiv an roduiri bocht níba vó go muar as a veauir ná mar a veasadar er dúsh é veh. Iad go lér ach aváin Santsho. Do chred Santsho an ili ocal ryav de chayint an roduiri. Ví úna er, âfach, a reá nár airi shé fén ryav ruimi shin än trácht er Ghulsinéa ná er a h-áileacht ná er a h-ueshleacht ach chô beog le Vívaldo. Ach ba chuma lesh. Ví aihini ryav ige er Ghon Chíchóte agus ví's ige ná diàrhach shé briàg.

Lena líng shin chnucadar go lér à teacht 'na dreó, trí osguilt idir ghá hliav, tímpal fihi duini des na hérív agus casóga d'olan ghuv úmpa agus fleasgana er a geanuiv acù. Vi sheshar acù ag úmpar cróchuir, agus fleasgana bláh er an gróchar.

"Shin í an tocharuid!" ersa duini des na hérív a ví a n-éneacht le Don Cíchóté agus le Vívaldo. "Tá corp Chrisosduim er an gróchar sun acù agus táid shiad chun a chuirp d'aylaca ig bun na caruigi shin haûl mar a vuil an craun cuirc."

Do ghiàruig an chualacht sun agus hánadar suas díreach nuer a leogag an crochar er a dalav. Veanuig an dá chualacht dá chéli. Do ghrid Don Cíchóté agus an vuíntir a ví lena choish do ghrideadar ishdeach a n-aici an chróchuir agus d'iàchadar er a gorp. Chnucadar gur chorp duin'uasil an corp; ná roiv an duin'uasal har deh mliana fihad d'uísh nuer a fuer shé bás; gur ghuin'uasal breá dahûil cumasach dea-chúmha é nuer a ví shé beó. Ví royint leour agus royint shgrívingí a n-aici an chuirp er a gróchar. Ví ceaharar fear agus ráingí agus slueshdi acù agus iad ag osguilt na hua ig bun na caruigi, a n-aici an chruing chuirc. Ní roiv än ocal cayinti er shúl ach gach éngi ciúin.

Tar ésh tamuil do louir duini den teshar a ví ag úmpar an chróchuir, á húirt leó chun na háiti.

(Ní críoch).

XVIII.

"Vuilir lán deinihach, a Ambróish," er shishan, "ós ort atá uacht Chrisostúim do chôlíona, go vuil an ueg san áit cheart agút?"

"Táim," ersa Ambrós. "Er en áit sho díreach ish ea d'inish shé a gheacary ghósa go minic. Er an áit sho díreach, ig bun na caruigi sho, a n-aici an chruíng chuirc shin ansùn, ish ea do huig a húili an chiàd uer ryav er an aunshgian ró áluing shin, Marséla, go vuil fir óga na dúha curha er miri agus er michél agus er ayileas ici. Er an áit sho ish ea do louir shé lé á ínshint dì go roiv grá ige ghì har na beartuiv agus mura bósach shí é nár v'édir dò veh a vad beó. Do ghiúlta shí ghò go tur. Do ghíbir shí uehi é gan trua gan taishi. Ní roiv de hím ici 'na vás nú 'na veaha ach mar a vèach ici a más nú a meaha an vihíg aulta. Er an áit sho ish ea d'inish shé ghom an shgiàl go lér, ansò ig bun na caruigi sho; agus ansò ig bun na caruigi sho ish ea d'iar shé oram an ueg sho a ghiànav dò agus a chorp do chur fé chré inti. Ná bíoch ăn fuc dá vearahal ort ná go vuil an ueg san áit cheart agùm."

Lena líng shin d'iàch gahéngi suas er vara na caruigi. D'iàch Ambrós suas. Cé vèach huas 'na sheasav er an garuig ach Marséla!

Vi gahän duini dá roiv láirhach a fiàchuint suas erhi. An vuíntir a chnuic go minic hana í víodar a fiàchuint erhi chô glúh sun gur ghó le duini orha gur v'in é an chiàd rayrc ryav acu dá áil erhi. Vívaldo agus Don Cíchóté agus an méd duíni eli a vi aun ná feacuig ryav ruimish shin í, do buineag, ba ghó le duini, a meauir hälta ghíov. Níor louir éngi. Na fir a ví a diànav na hua do sdadadar chô mah le cách, na là er na h-airim acù agus iad a fiàchuint suas er Varséla. Fé gheri do chruingig Ambrós a veauir:—

"Cad a hug tusa ansò a aunshgian áluing!" er shishan, "nú an âuluig a háinish chun fiàchuint er an obuir atá diánta agut! Níor v'än úna dá dagach shgé fola à biàl a chuirp sho le líng tu heacht 'na láhir mar is tusa a vairiv é. B'édir gur chun go vicfá an il shin a háinish. Fiàch anuas er a vear mocht! Tá shé go tréh at ieg! Ví shé leahan láidir sar a veaca shé husa. Tá shé shínti marav as do chóir ansò inish. Er an áit sho a fuer shé an chiàd rayrc ort. Nuer a ví shé a dol chun báish duert shé gur ansò a caifí é chur. Tá an u g'aguing á ghiànav ansò san áit 'nar vuinishi an t-anam as. Cad tá uèt inish? Dá mèach shé beó níl än rod a gh'iarfá er a ghiànav ná diànhàch shé láirhach doit, ví a lihéd shin de chiun ige ort. Má tá än rod agùt le h-iaruig inish oruingna diànhimíd é gan tep mar is shing a cháirdi agus tá's aguìng go mah gurb in é a hainghach lesh dá mèach shé beó. Én ní is mah leat a ghianhimish abuir é agus diànhimíd é. Cad tá uet? Cad a hug ansò hu?"

Do louir shí. "Ésh lium tamal beog, 'Ambróish," er shishi. "Níor hánag ansò chun a iaruig ortsa ná er än duini eli än rod a ghiànav. Chun mi fén do chosint er úr gayint ish ea hánag; chun mi fén do chosint er an gayint shin atá ráiti agùtsa ansùn inish, as côir a vuil de ghuíni ag éshdeacht leat, agus er chayint dá sórd a víon er shúl aguìv coitianta. Dar liv is mishi a vairiv an duini shin. Tá iàgóir hroum aguìv á ghiànav oram lesh an gayint shin. Má hug Crisostom grá ghom cad é an leis a ví agùmsa er shin. Níor hugasa ryav le tuishgint dò, olc mah ná dony, go roiv än éleav agùm er a ghrá. Níor chuireas mi fén 'na hreó. Níor imireas er än chleas des na cleasiv is gnäh le mnáiv óga a gh'imirt er earuiv óga chun grá na vear sun do harac orha. Dá n-imiring cleasycht den tórd sun er Chrisostom agus dá daruiging a ghrá oram lesh an gleasycht sun agus dá duguing diúlta go tur dò ansùn nuer a iar shé oram é fósa, agus dá ngoileach an diúlta sun er a chry agus ná gayilhach shé a hláinti mar gheaul er agus go mèach an diúlta sun 'na hrúig váish ige, d'adavóing láirhach go mèach an ceart aguìv chúm. Ach níor ghineas ryav én ní dá hórd. Fiarhim an méd shó ghíot, 'Ambróish. Dá mengshi am chailín vy ghuv ghrána víchúmha víghahûil, an dò leat a dúrhach Crisosdom a ghrá ghom? Tá's agút go dian vah nách bäl go dúrhach. Má hug shé a ghrá ghom is mar gheaul er mo vreáhacht a hug ghom é. Ní mishi ghin breá mi fén. Ní dôsa a hug shé a ghrá ach don vreáhacht a chnuic shé oram. Níor ghineasa än úsáid den vreáhacht sun chun é veala chúm. Gh'neas a valuirt. Hugas tou an aireàchuish gan a húirt le tuishgint dò go roiv än lorag inéachor agùm er a ghrá ná er ghrá än ir eli ach chô beog. An âuluig a veasfá a reá lium go roiv ceanguilti oram an fear sun do fósa mar gheaul er gur hug shé grá ghom? Cavas doit ná go méd, gur hug tuili acù grá ghom, lesh? Má ví ceanguilti oram an fear sun do fósa ví ceanguilti oram an chuid eli acù do fósa, lesh. Ní dócha go niàrfá go roiv ceanguilti oram iad go lér do fósa! Bíoch ná túrhach än ear eli ach é fén grá ghom an âuluig a vèach ceanguilti oram é fósa agus gan än ghrá agùm dò? Níl grá ná fuah agùm d'än ear beó. Vuil ceanguilti oram än ear inéachor do fósa maran mah lium fénig é? Is ait na duíni shiv! Hánag amàch ansò imeasc na guílti agus na ngleaunta so, ag éreacht mo ghour, a gôluadar na gailíni eli sho atá ansò a diànav na hebiri ciàna, a dreó go mèach an t-är foláin agùm, agus an t-ueginea; agus a dreó go viatuing veh a diànav mo vachnuiv a láhir mo Hiarna; agus a dreó gur v'eárdè iatuing mo chry agus m'aigini do chimeád glan ó gach smuíngeav mígheanamny. Shin é an says beaha atá ceapuihi agùm dom fén an áid ish é toil a Tiarna mi ágáilt er a sàl so. Nuer a ghlähig an Tiarna oram tá súil agùm go miàrhad har n-aish a trial er, gan truelíú, an vreàhácht so do chuir shé oram. Tá socuir am'aigini agùm gan pósa ineachor.

"Má's grá ghôsa ba hrúig váish do Chrisostom ish é fén fé neár é. Ná habarach éngi aguìv irísh gur mishi fé neár é.

"Is chuigi a hánag ansò inish chun na cayinti shin do reá liv; chun a gh'ínshint dív cad é méd na hiàgóra atá aguìv á ghiànav oram len úr gayint. Bíoch cial aguìv feasda. Má's aunshgian mi fanuig uem amàch. Ná tagach éngi aguìv am ghoiri go guiread fis er. Cuirig uev an chúlchayint agus an tromycht so atá aguìv a ghiànav oram. Tá a roiv le rá agùm liv ráiti agùm. Glacuig an chóirli atá túrha agùm dív. Ach tuigig an méd sho uem. Peocu a ghlaca shiv an chóirli nú ná glaca shiv ní chuirhad a hili simi a n-úr gayint mar níl än veaun agùm oruiv."

An aid a ví shí a cayint ví na súili acù go lér á chur tríhi. Ví na súili go lér greamuihi erhi agus gan er a gumas boga ghì ví an rayrc chô greanta sun. Ba ghóh le duini gur chuir a háileacht fé ghrycht iad go lér. Ví shí imìhi den charuig agus an cnucán amàch curha ghi icì sara dánadar chúha fén ón nrycht! Ansùn do vog cuid acù chun shúil fé mar a vedish a cuíneav er imeàcht 'na dieg. Chô luah agus a chnuic Don Cíchóté an boga chun shúil do haruig shé a chlyv agus do louir shé go hárd:—

"Ná leanach än duini aguìv an vean uasal sun!" er shishan. "Än duini aguìv, uasal ná íshal, a choróig cos lesh chun í leanûint, lyhig m'earagsa go troum er agus go mear. Is lér ón gayint atá ráiti icì nách fédir bás Chrisosduim a chur na leh inéachor. Is lér go vuil iàgóir hroum diànta aguív erhi len úr gayint. Ish é dualgas gach roduiri fáin bauntracht do chosint er iàgóir den tórd sun. Cosanódsa Marséla oruivshi. Ná buineach éngi le hí leanûint. Éngi a vuinhig is dò is measa."

Do sdad an boga chun shúil. Do críochnyg an ueg agus do cuireag an corp shys inti agus do dúnag í agus do cuireag cloch vuar hroum anuas erhi. D'ág Don Cíchóté slán ig na hériv a hug lóishdín na híhi ruimi shin dó, agus ig na hueshliv a vuel er a shlí imi.

"Tá shé chô mah agùt teacht a n-éneacht lingna go Sevilia," ersa Vivaldo lesh. "Áit isheà é na meg cä agùt er iàchduiv a ghiànav aun go minic nís minicí ná mar a vèach agùt a n-än treó buíl eli 'na viadfá ayig a húirt."

"Táim ana-väch díot, a ghuin'uasil, agus dív go lér," ersa Don Cíchóté, "ach ní fédir dom dul go Sevilia go dí go meg mo ghnó diànta agùm er dúsh ameasc na gnuc so a n-ár dímpal ansò. Airím go vuil bihûnuig agus lucht foula, agus lucht duíni varú, a volách ins na háiteanuiv dîara so agus ní muar dom an droh-aicmi shin d'iach agus do chlipi agus do ruaga agus do ghlana amàch as an áit."

Do sgaradar. Ví Don Cíchóté ceapuihi a n'aigini fén er Varséla do leanûint agus á gh'ínshint dì go roiv shé ceapuihi er í chosint er a nâuid. Ach ní mar a ceaptar a dintar go minic. Nuer a chuir Marséla an cnucán amàch dì d'imi shí ishdeàch a guíl a ví er vara an chnucáin agus shys er an däv eli ghé. Ví a lán aymuid a fás er na cnucánuiv agus er na gleauntuiv muarhímpal. Nuer a ví Vívaldo agus na hueshli a ví lena chosh imìhi er vóhar Sevilia, agus na héri imìhi avàili, hug Don Cíchóté ayig er a gnucán suas a nieg Varsela. Hug Santsho agiy an cnucán suas a nieg Ghon Chíchôté D'imig Don Cíchóté ishdeàch sa chuíl mar a veaca shé Marséla ag imeàcht. D'imig Santsho isdeàch 'na ghieg sa chuíl chiàna. Chiúlydar an chuíl shin sir, siar, ó hueg, ó gheas. Má chiúlydar ní vuaradar tásc ná tuerishc er Varséla. Chiúlydar cnucáin agus cuílti agus gleaunta eli muarhímpal agus b'é an shgiàl ciàna acù é. Ní vuaradar tásc ná tuerishc erhi a n-än treo buíl dar ghoudar. Fé gheri do sdadadar, tar ésh teacht amách à ceaun des na cuíltiv, er ínshi vreá ghlas a ví er imeal na cuili. Ví lár a lä aun um a daca sun agus ví ana-vrohal aun. Ví tuirshi er an geaharar, agus tart, agus ocaras. Cheap an vert ear, an roduiri agus an giula, gur vah a rod sdad a n-imeal na cuili, fé sgáh na graun, agus a duirshi chur díov agus royint bíg a chahav. Gan âuras ví Rosinante agus an t-asal er an aigini chiàna a däv a víg mar ví fiàr breá glas borab er an ínshí, fiàr a chuirhach fún ingír er än chapal nú er än asal.

(*Ní críoch*).

XIX.

"Ta shé chô mah aguing sdad ansò er feag tamuil, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "go n-imíg an teas as a ngrén."

"Is fíor do chayint, a ghuin'uasil!" ersa Santsho.

Do húirlic an vert. Do buineag an viàlvach à biàl Rosinante agus an cheaunrach de cheaun an asil agus do sguileag chun an ér ghluish iad, agus go dein ba vah an díol orha é. Do hosgalag an mála a ví ig Santsho agus do tógag às an bie agus an deoch a ví aun agus chroum an vert ear er ocaras agus er hart a vuint díov fén, agus ma ba vah an díol er Rosinante agus er an asal an fiàr glas a húirt dóiv, ba ró-vah an díol, lesh, er an mert ear an bie agus an deoch a húirt dóiv.

Nuer a ví a nóhin iti ig an mert ear híneadar hórsa fé sgáh na graun, a cheaun er húrtóig ig gach fear acù, agus ba gheár go roudar 'na gola agus an giula a srauntarnuig go ceólvar.

Do hárla, an aid a ví an roduiri fáin agus a ghiula 'na gola, gò dáinig ishdeàch san ínshi chiàna, cualacht gráséri agus royint capal acù, dá mreh go dí änach égin.

Nuer a buineag an viàlvach à biàl Rosinante do lágag an ialuit er agus níor cuireag urachal er. Nuer a chnuic shé na capuil eli tamal ueg, er an ínshi, háinig mian deachórsanachda er, agus shúd fé n-a nén é. Nuer a háini shé 'na measc, âfach, ní deachórsanacht a hugadar dò ach a valuirt. D'iúmpydar er agus chromadar er é liàsa lesh na cosiv derig. Nuer a chnuic na gráséri an capal iasaehda taguihi ameàsc a gapal fén chromadar er chayint go hárd agus iad ag easguiní agus a liúirig, agus iad a ruih anún 's anaul ameàsc a gapal fén a diaruig an chapuil iasachda do gheilt amàch uaha agus do ghibirt. Víodar ag easguiní agus a liúirig agus a gváil dá gleahàchuiv er Rosinante bocht go dí gur hit shé 'na chnaipi er a dalav. Do ghúshig an gleó an vert a ví 'na gola. D'osgaladar a súili agus d'iàchadar a dreó an oharuim. Ví aum acù díreach er Rosinante ishgint a fáil na batarála, agus er é aihint, sar ar hit shé. Do rih a vert a dreó na háiti.

"Measim, a ghiula," ersa Don Cíchóté agus iad a teacht er sähar chun na háiti, "nách roduirí iad so. Duini gan ueshleacht ish ea iad. Dá vrí shin tá ceaduihi ghoitshi cosvé liumsa chun díoltuish a ghiànav orha mar gheaul er a vuil diànta acù er Rosinante."

"Díoltas a ghiànav orha!" ersa Santsho. "Iriú," er shishan, "cad é an díoltas is fédir dúingna a ghiànav orha. Tá bresh agus fihi duini acù aun! Níl ach bert aguingna aun. Níl an vert fén aguing aun. Níl ach duini goileh aguing aun!"

"Esht do viàl, a ghiula!" ersa Don Cíchóté. "Is cuma nú ciàd fear mi fén!" Shúd chúha é! Shúd chúha Santsho chó mah mar a chnuic an buingi a ví féna váishdir. Do vuel a roduiri buili sa ghualuing er ghuini acù lena chlyv agus gheár shé an ghuala ishdeàch tríd a gasóig leahir a ví er a vear! Nuer a chnuic a chuid eli an buili shin shúd tímpal er a mert iad. Do liàsadar an vert lesh na cleahàchuiv. Ví Santsho shínti er a dalav sar ar iad shé än vuili inéachor a vuala, agus ví an roduiri er fleasc a ghroma sar ar iad shé an tarna buili do vuala. Do tugag na cleahàcha go troum agus go tiuv don vert nuer a víodar er lár.

"Táid shiad marav!" ersa duini.

"Cad é ár leisna orha!" ersa duini eli, "cad é mar obuir dò a chlyv a gh'imirt oruing!"

"Dá luahacht a vemíd imihi as an áit sho ish ea is feár é!" ersan triú duini. "Má verid na bráirhi beanuihi ansò oruing is dúing is measa!"

Vailíodar chúha a driàd capal agus d'imíodar. D'an a roduiri agus a ghiula shínta er an áit 'nar leagag iad agus ba ghó le héngi chihach iad go roudar marav. Ní roudar marav; ach má shea ba gheaul le bás an t-anuihi ghóiv. Ví an anál unta, ach ní roiv a n-éngi den vert än chor a chur de. Ví Rosinante sa chás chiàna díreach. Ví an anál aun ach ní roiv shé ábalta er än chor a chur dè. Ní roiv än iaracht igè á ghiànav er eiri.

Nuer a víodar geara-hamal er a guma sun cé vuelhach 'na dreó ach Balachán, shé shin asal Hantsho. Asal balàch a b'ea é, agus "Balachán" a ví ig Santsho mar ainim er. Vuel shé chúha er vuil a váigi dò fén, nuer a ví a volag lán igè den iàr vreá vorab a ví er an ínshi. D'iàch shé orha fé mar a vèach úna er cad a ví á gimeád ansùn shínti. Nuer a chnuic shé ná roiv än chory ig Rosinante á chur às ná ig éngi den vert hóg shé a cheaun agus chuir shé ualhirt véceana às a hug mac ala as na cuiltiv muarhímpal. "Ó, a Valacháinín a' chry 'shdig an tu sun!" ersa Santsho. Háinig Balachán chuigi agus chimil shé a fus dá chluesh. Le líng é á ghiànav sun chuir Santsho a làv anáirdi agus do riug shé greim er vuingg er. D'árduig a t-asal a cheaun agus lesh an árdú sun d'árda shé Santsho ón dalav. As sun níor v'ada go dáinig Santsho chuigi fén. D'iàch shé 'na hímpal. Chnuic shé a váishdir shínti.

"A Ghon Chíchóté, a uasil! A Ghon Chíchóté, a uasil!" er shishan go tréh.

"Cad tá uet, a Hantsho, a vráhir?" ersa Don Cíchóté, chô tréh lesh.

"Go dúrhach t'onóir än lán bél aváin den Che Blas úd dom," ersa Santsho. "B'édir go leishach shé tengeas batarála chô mah le gach tengeas eli."

"Is fíor ghoitshi shin, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "do leishach go dein. Ach mo ghá vili deocuir ná fuil shé aguing inish! Níl shé agùm, ach verimshi mo vriahar roduiri ghoit go me shé agùm fé cheaun dá lá nú go rayig an shgiàl ana ghian oram."

"Tá sun go mah, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ach an mó lá is dó le t'onóir a veg túrha ansò aguing sar a meg lúh ár gos irísh aguing?"

"Ní fédir liumsa an cheshit shin do réteach, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Ach tá só agùm le rá," er shishan. "Mishi fé neár an tiubuisht sho go lér. Ní roiv shé ceart agùm inéachor mo chlyv do láivsheáil a guingiv duini nár roduirí mar me fén. Ghineas iàgóir sa méd shin. Ansùn do ceadyg an cah do ghváil am' chuingiv mar gheaul er an iàgóir shin, mar gheaul er gur vrishas dlí na roduireachda. Dá vrí shin, a Hantsho, a vic, tuigshi an méd sho inish uem. Má curtear oruing írish er a guma so agus gur tualacha gan ueshleacht a chuirhig oruing, is ortsa a veg iad do hroid agus do smachdú. Ansùn, má hagan roduiri nú ueshli a courú leo diànhadsa hu chosint orha le neart mo lâ deshi fén. Is ól doit, ós na gníorha atá diànta agùm, cad é an neart atá sa láiv ghesh sho!"

"Fiàch, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "is duini shychánta mishi. Duini bocht mín macánta ish ea mi. Níl fuah ná misguish agùm d'éngi beó. Do vahing ó chry än droh ghníov a fiadfí ghiànav oram. Tá bean agus claun agùm le cimeád suas. Dá vrí shin, a ghuin'uasil, iaruim ort an méd sho chimeád at' aigini. Ón lá so amàch ní haruiceódsa clyv a guingiv än duini beó, uasal ná íshal. Än duini a ghin än droh-ghníov ryav oram, ná ghiànhig än droh-ghníov oram go deó, mahim inish dóiv go lér é ó chry, bídish uasal nú íshal, sevir nú bocht. Is cuma lium an dôun cad é an says iad!"

"Ó, a Hantsho, a vráhir," ersa Don Cíchóté, "is trua chráiti gan royint veog anáil agùm agus sueneas beog ón dengeas atá san asna so agùm, go disbeánhing doit cad é an dearûd atá ort! Ní diàrhad inish ach an méd sho. Nuer a hucuig an t-aum 'na meg a t-uileán úd agùm le túirt doit agus nuer a ve tú ad' ghoivernóir as ciún an ileáin shin, cad a ghiànhimíd má víon tusa gan mishneàch gan crógacht gan neart gan sheasavacht chun do ríochda do chosint er nàuduiv!"

"Is trua, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ná roiv royint den vishneàch sun agus den chrógacht sun agus den neárt sun agus den teasavacht sun unam nuer a háinig an miá so inish oruing, ach go dein fén, a ghuin'uasil, is mó go muar an gá atá agùm an neómat so le plásdaruív ná le cayint. Coruig hu fén a ghuin'uasil fiàchuint a viadfá eiri, agus fiàchuimish chun Rosinante, fiàchuint a viatuimísh é chur er a chosiv. Dá m'áil le Rosinante cial a veh igè agus fanúint ós na capuil iasachda úd ní hucach an miá so oruing. Fiàch chô gasda agus ghin Balachán a ghnó. D'an shé ag ingior dò fén. Tá a rian er, tá a volag lán inish agus níl än tengeas ins na hasnychuiv ige marab unan is Rosinante!"

"Is fíor," ersa Don Cíchóté. "Ish é Rosinante fé neár an droh-obuir go lér, agus tá díolta às igè go mah."

"Is dócha," ersa Santsho, "na fiatach an shgiàl a veh er a valuirt de chuma igè ós each roduiri fáin é. Más cruatan atá a nán don roduiri ní fláir a chiun den chruatan a heacht er each an roduiri. Is mah a rod nar imig árod er an asal. B'édir go viatach an t-asal mishi gh'iúmpar inish agus go viatuimísh áit égin a hroshint 'na viatuimísh cóir leishdi gh'áil sar a diucach an íhi oruing."

D'eirig Santsho, agus ba gheocuir do sùn. Is mó shgread agus cnead agus olagón a chuir shé às sar a roiv shé 'na heasav. Ansùn hug shé cúnav dá váishdir chun eirihi. Ní ceart a reá gur eirig a máishdir ineachor. Do hep glan er é fén do ghiriú suas. Is áuluig a ví shé 'na lúbán, a chosa er a dalav agus a cheaun cromha shys a dreó go roiv an ceaun nách muar er a dalav a n-aici na gos. Níor ghin Santsho ach an t-asal a húirt an'aici agus leoguint dò ly anún er, a dreó go roiv an ceaun er shili shys er häv den asal agus na cosa er shili shys er a däv eli. Ví Rosinante er a chosiv um a daca sun agus é a cory a chos fiàchuint a viatach shé än chishcém a chiúl. A nie chéli háinig lesh an shúl a ghiànav. Ansùn do cheanguil Santsho é d'ereabal an asil. Do riug shé fén er cheaunrach an asil agus do ghluashadar; Santsho er tusàch agus greim er a geaunruig ige, an t-asal 'na ghieg agus Don Cíchóté treasna èr mar à véach mála coirci, agus Rosinante a teacht er deri, a tarac a chos 'na ghieg go ruín.

XX.

Víodar a gluaishacht go hana-rég. Ní roiv is acù cá roudar ná cad é an treó buil 'na roudar a dol, ach ví shé de heans orha go roiv a n-ayig er a móhar poibili a ganas dóiv agus níor v'ada go dánadar amàch er. Ní fada víodar a cur na shlí ghíov er a móhar nuer a chnucadar tig ósda. "Tig ósda ish ea é," ersa Santsho. "Ní hea," ersa Don Cíchóté. "Cuishleán ish ea é, cuishleán ry nú cuishleán roduiri, agus gheóimíd cóir agus onóir aun." Do leanadar ag áiteav er a chéli, Santsho á reá gur hig ósda é agus Don Cíchóté a rea gur chuishleán é, agus ní roiv an t-áiteav críochnuihi acù um a daca 'nar hroshadar an tig. A lár an áitiv dóiv do vuel Santsho an clós ishdeàch. Ví fear a tí 'na heasav sa doras. Chnuic shé, dar lesh, an duini marav agus é treasna er ghroum an asil, mar vèach mála coirci.

"Iriú cad a vairiv a duini!" er shishan, "agus cad a b'áil leat á húirt ansò ishdeàch!"

"Nílim marav," ersa Don Cíchóté, "bíoch gur geaul lesh dom," agus is er égin iad shé an méd shin cayinti húirt lesh.

"Cad d'imig er?" ersa fear a tí agus é sásda an'aigini nuer nách duini marav a ví a teacht chuigi ishdeàch.

"Is âuluig a hit shé le fánuig faili agus ba ghóbuir go maruiti é," ersa Santsho.

Do rugag ishdeàch é. Bean ana ghäna, ana charhanach, a b'ea bean a tí. Chuir shí nihi a dreó láirhach chun fóirihint er an nuin'uasal a hit le fánuig na faili. Ví iníon icì, cailín dahúil glan, agus ví an iníon a courú lé sa n-olûchán. Ví cailín ayimshiri aun agus ba neachoitianta an rayrc í. Ví shí tímpal trí troihi er írdi. Ayig leahan erhi. Cuingcín erhi a ví chó beog sun gur ghó le duini ná roiv shé aun inéachor. Súil lé ana vuar agus an túil eli ana veog; súil acu a fiàchuint ishdeàch er a guíngcín agus an túil eli a fiàchuint ueg amàch. Drún er a gailín mocht agus an drún chô muar sun, a gúmparáid lena méd fén, gur ghó le duini gur v'ualach égin a ví er a droum icì. Mar gheaul er an nrún do chahach shí fanûint chuíhi er a croma, a fiàchuint er a dalav. Do cuireag í fén agus an iníon suas er lochda chun go niànhidísh leabuig do hocarú don roduiri fáin. Hocarydar an leabuig agus b'in í an leabuig áiféshach. Cherhi cláracha garú agus iad curha socuir er ghá hrosdán, trosdán fén geaun hys díov agus trosdán eli fén geaun huas díov agus an ceaun hys ní b'uírdi ná an ceaun huas. Er na clárachuiv shin anuas ví rasgalum de heana húsa go viadfá na srangáin do chôireav aun ví shé chô caiti shin, agus gan fé, idir é agus na cláracha, ach sheana-vata flocuish a ví chô tany le cuilt agus a ví lán de chnapóigíniv óla chô crueg le cloihíniv gairivél. Do shíneag anuas er a leabuig shin Don Cíchóté bocht agus do cuireag mar chlúdach er bairhlín a ví chô crueg chô garav le cnafás agus súsa eli, rasgalum eli, mar a geaun a ví fé hys. Nuer a ví shé shínti er a leabuig shin háinig an triúr ban, bean a tí agus a hiníon agus an cailín beog ayimshiri, agus chuireadar plasdary lesh go di go roiv shé clúduihi le plasdaruiv acù. Níor iad an cailín ayimshiri a ghiànav ach an solas a chimeád don vert van eli.

Hug bean a tí fé neara an says gortú a ví er. "Ba ghó le duini er na húsduív dú so," er shishi le Santsho, "gur batarái a fuer an duin'uasal bocht."

"O ní hea," ersa Santsho. "Sblíngceana âgus fayrcáin na carraigi a chuir na húsdy shin er. Do bueleag 'na guingiv é nuer a ví shé a shleâunú shys er chlíhán na faili. Agus fiàch, a vean a tí, má'shé do hoil é, cimeád blúiri beog den vunàch sun dôsa. Ní derim ná go vuilimshi, lesh, 'na ghátar."

"Agus iriú an âuluig a hitishi, lesh?" er shishi.

"Ní hâuluig, a vean a tí," er shishan, "ach nuer a chnuc mo váishdir a titim le fánuig háinig a lihéd de sgâura oram gur var a chéli ghom é agus dá dugtí árd-vatarail dom."

"Am briahar gur dócha gur fíor é," ersan cailín óg. "Is minic a tayiríog dom fén go míng a titim anuas de vulàch cuishleáin agus go measing na beng er a dalav go deó, agus ansùn go míng er maidin chô basguihi agus a veng dá diting dáiríriv!"

"Shea," ersa Santsho, "ach do fuarasa an brúh agus an basga agus gan mi a tayireav inéachor ach mo ghá húil er dian-leaha! Táim chô teing díreach agus tá mo váishdir, Don Cíchóté."

"Cad é an ainim é shin a derir atá er an nuin'uasal?" ersa'n cailín ayimshiri.

"Don Cíchóté de la Mantsha, is ainim dò," ersa Santsho. "Roduiri fáin ish ea é, agus níor háinig sa täl fós roduiri fáin a vuahach èr a ngníorhiv gaili agus gaishgi."

"Cad é an says duini roduiri fáin?" ersan cailín ayimshiri.

"Is ait a cheshit í shin," ersa Santsho. "Cár chahish do häl go dí so agus a reá ná fuil is agùt cad é an says duini roduiri fáin? Ish é says duini roduiri fáin, a nín ó," er shishan, "ná duini a gheyn batarái agus ansùn go nintar ry ghè. Bíon shé lá gan blúiri er dòun agus an lá 'na ghia sun bíon shé 'na rí agus ileán breá igè le brona er a ghiula."

"Agus más tusa giula an roduiri fáin sho conas a hárla ná fuilir at' iarla, ní áirím veh ad' rí?" ersa bean a tí.

"Tá shé luah fós, a vean a tí," ersa Santsho. "Níl ach mí ó husanymuir er ár ványcht a lorag iàcht le diànav. Dá iàmuish shin, nuer a víon roduiri fáin a lorag iàcht is minic nách iad na hiàchda a víon ueg a hagan 'na hreó ach iàchda ná roiv än chuingi igè leó ná b'édir än lorag igè orha. Derim an méd sho leat, âfach. Má hagan mo váishdir chuigi fén ón ditim úd a fuer shé agus má's rod é go guirhadsa ghíom mo várhan fén, ní veg duin'uasal sa Sbáing a veg nís írdi ná mi."

Lena líng shin do louir a roduiri, Don Cíchóté fén.

"Cred me lesh, a ríogan áluing uasal, ní mishdi ghoitshi muar-is-fiú a veh ort toishc gur huguish ósdycht dôsa ansò at' chuishleán. Ní ceart do ghuini louirt go hárd a mola a ghea-hréhi fén. Ach neósig mo ghiula ghoit cé hé mi. Níl agùm fén le rá ach go gimeátad cuíni an aid a fágfar imeasc na meó mi, er do gheàvéng fén, er áileacht do fearsan, er ueshleacht do hayluig. Agus a däv na hiníni áluingi äntuma sun atá at' aici, do lourhing lé an chayint ba cheart do roduiri fáin a louirt lena lihéd mara mèach an dilshi is dual uem don ríoguin ró-uasal dá ngoirtear Dulsinéa."

D'airig bean a tí agus an iníon agus an cailín ayimshiri an méd shin cayinti, ach níor higeadar inéachor cad a ví er shúl ig an nuin'uasal. Ví's acù gur says égin shívialtacdha a ví sa chayint, ach ba var a chéli ghóiv é agus dá m' as Grégish a ghiànhach shé an tívialtacht.

Do cuireag na plástary le Santsho, lesh, agus do fágag ansùn an vert.

Ví leabuig eli er an lochda a n-iàmuish an dá leabuig a ví ig Don Cíchóté agus ig Santsho. Cairéary a b'ea an té ví sa triu leabuig. Ví leabuig an chairéary a geaun den lochda, leabuig Hantsho sa cheaun eli den lochda, agus leabuig Ghon Chíchoté a lár buil. Do hit a chola er Hantsho go luah tar ésh na blásdary do chur er. Ví shé tuirshàch go mah agus chô luah agus vuin na plásdary an niv as a dengeas dò do hit a chola er. Níor hit cola ná suan er Ghon Chíchóté. Ví shé a cuíneav er na roduiriv fáin 'nar lég shé tuerishgí fada orha ins na leouruiv, conas mar a hagach rygan uasal égin, nú sbérvean égin, nú bean drychda égin, a trial er ghuini acù san-uíhi, á uasguilt a brayidineas, nú a leis a chneahacha, nuer a víoch shé leah-varav tar ésh córuic a ghiànav le fahach égin ûhásach. Níor hit cola ná suan er a gairéary ach chô beog. Ví a ghá húil er dian-leaha agus é a fihav le duini égin. Ví shé a fihav le Maritórnés. Shin é ainim a ví er a gailín ayimshiri. Ba vreá an ainim í er chailín bocht a ví chó míchúmha.

Ví a lán seishana fíona ig fear a tí. Ví fíon ana-vah ige, agus ví fíon a ví mah go leór ige, agus ví fíon ná roiv ró-vah ige, agus ví fíon ná roiv ach cysach ige. Diàrhach shé fén ná roiv än droh-íon íge, ach ví, chô holc agus a gheóífí a n-än tig ósda sa Sbáing. Ví socuir ig an gairéary le Maritórnés go nguiteach shí mórnán mah muar den íon a b'eár a ví sa tig agus go dúrhach shí chuigi er an lochda é nuer a vèach muíntir a tí 'na gola, agus ví shé 'na ghúshacht a fihav lé agus a cuíneav er a mórnán breá muar a vèach icì a teacht. Fé gheri d'airi shé a teacht í tríd an bóirshi. D'airig Don Cíchóté, lesh, an duini a teacht tríd an bóirshi. Ní roiv de holas er an lochda ach an méd soluish a háinig ó laumpa a ví er crocha sa fóirshi. Laumpa ana-ghúr a b'ea é. Ní ró-vah an solas a hug shé sa fóirshi fén ueg, ní áirím ishdìg er an lochda.

Háinig Maritórnés tríd an bóirshi. Chnuic Don Cíchóté a teacht í. Do bueleag ishdeàch an'aigini gur sbérvean égin í a ví a teacht a trial er fén a fóirihint er, fé mar a hagach a lihéd a trial er na roduiriv fáin ins na leouruiv. D'eiri shé aniar agus hig shé er chnaishdi na leapan. Ní eaca shishí é, mar ví an lochda ní ba ghoirihi ná an póirshi. B'égean dì teacht a n-achamuireacht dò sar a viatach shí úmpáil chun na háiti 'na roiv an cairéary a fihav lé. Chô luah agus háini shí achamuir a ghóhin do Ghon Chíchóté do hín shé amàch a lâv ada chäl chrueg agus do riug shé greim dainean er chuishling erhi agus chroum shé er sdarycht égin cayinti as leouir égin roduireachda do shdeala lé. Hug shí cúpala iaracht er a ghreim a voga dá cuishling ach ní roiv än vah ghì aun. Chnuic an cairéary an greim agus an únhirt. Cheap shé gur v'âuluig a ví an duin'uasal a d'iaruig an vórnáin a vuint dì. Hleâunuig a leh 'na n-aici. Níor airig Don Cíchóté än vlúiri aváin go dí gur bueleag buili ghoran ishdeàch sa viàl er agus gur shíneag shiar er chleti a ghroma é er an leabuig chrueg, gan aihini gan urloura! Do doirteag an mórnán. Chuir Maritórnés shgread níneach aishdi agus do lém shí anáirdi er leabuig Hantsho and ghin shí cerhlín di fén anuas er chliav an ir voicht! Nuer a fuer Santsho an rod muar troum anuas er a chliav cheap shé gur troumly a ví taguihi er.

(*Ní críoch*).

XXI.

Chroum shé er únhirt agus er chiceáil agus er ghórnáil. Nuer a ví Maritórnés a iáil na nóirni agus na giceana hug shí uehi dóirni agus ciceana go mear agus go láidir. Eatarha fén a b'eár é. Nuer a fuer an cairéary go roiv an mórnán doirtihi ví shé er buili. Chroum shé er ghváil er an roduiri do chiceanuiv agus do ghóirniv. Ní roiv shé sásda le ciceanuiv agus le dóirniv. Do léim shé anáirdi er chorp an duin'uasil agus chroum shé er ghváil do chosiv aun. Do ghluesh an dá hrosdán ós na cherhi clárachuiv agus shúd idir leabuig agus cláracha agus roduiri agus cairéary anuas er an úrlár a n-éneacht. Do chrih an lochda go lér lesh shin. D'airig fear a tí an foharam. Shúd a teacht tríd a bóirshi é agus solas ige. Háini shé ishdeàch. Chnuic shé a roiv sa n-áit a gváil shdeala er a chéli. Do riug shé er a gairéary agus ví shé a diaruig Don Cíchótè do chosint er. Ví an cairéary ró-láidir dò. Chnuic shé Maritórnés haul agus í fén agus Santsho a gváil er a chéli. Shúd anún é. "Shgili ort, a hoici," er shishan, "is tusa fé neár an obuir sho! Cé hug an mórnán so ansò!" er shishan nuer a vuel a chos a guingiv an vórnáin. Chroum shé chun an vórnáin a hóguint. Le líng croma ghò do hit an chuingeal ueg agus do múchag í. Hug shé snap, er cheaun Varitórnés, dar lesh. Ní her a ceaun do riug shé âfach, ach er cheaun Hantsho. Chroum shé er Santsho do liàsa, mar cheap shé gur v'í Maritórnés a ví ige. Croum Maritórnés er ishan do liàsa mar cheap shí gur v'é Santsho a ví icì. Ví gachara muili ig Santsho orha arän. Do hála go roiv duini des na bráirhiv beanuihi a teacht chun a tí le líng na hueri shin. Ví shé er hóir bihúnuig a ví tar ésh iàló as a brisún. D'airi shé an t-érleach foharuim er an lochda. "Ish é shúd atá aun gan âuras," er shishan, "agus is âuluig atá fear a tí diaruig greama chimeád er!" Do rih shé ishdeàch. D'airi shé an foharam er an lochda. Shúd fé ghén an oharuim é. Háini shé ishdeàch er an lochda. "Fógruim dlí na rychda oruiv go lér!" er shishan. "Duini des na bráirhiv ish ea mi!" Ní roiv än liàs soluish san-áit an uer shin. Chroum an bráhir er útamáil sa doirihacht. Do reáinig dò, sa n-útamáil, gur rug shé greim er iàsóig fir a ví shínti er a ghroum er a dalav. "Eirig as sùn," ersan bráhir, "agus couruig lium chun na dlí chur a veim!" Níor chuir an té nar lesh an iàsóg cor dè. Vuin an bráhir cúpala croha as a viàsóig. "Dúntar na dóirshi!" er shishan. "Ná leogtar än duini amàch! Tá duini marav ansò!" Do sdad an foharam láirhach. D'iàluig fear a tí amàch agus do rih shé chun a cheómara fén agus ví shé 'na hâv-chola, mar gh'eà, gan a hili ruínish. Do rih an cairéary chun a leapan fén agus ví shé 'na chola go tapuig. D'iàluig Maritórnés amàch agus do rih shí chun a leapan fénig. Do chimeád an bráhir a ghreim er iàsóig an duini vairiv. Er iàsóig Ghon Chíchótè ish ea ví greim ige.

"Tugtar solas chúm!" er shishan, "agus dúntar na dóirshi! Tá droh-obuir diànta ansò! Tá duini marav ansò. Cafar greim áil er an té ghin an gniov so!"

Níor hug éngi än reagara er. Níor ghó le-huini go roiv éngi beó sa n-áit ach é fén. Do sguil shé ueg an iàsóg agus d'imi shé a lorag soluish. Ní roiv an solus le fáil. Hug fear a tí tou an aireàchuish na bèach. Do vúch shé gahän laumpa 'nar iad shé teacht er agus gahän chuingeal agus do riug shé lesh iad. B'égean don vráhir dol go dí an tintéan mar a roiv an tini coigilti. Tar ésh sím ayimshiri d'iad shé smiàróid áil agus í hédi agus laumpa nú cuingeal do lasa. Ví shé tamal mah a casa lesh an méd shin a ghiànav sar a dáinig lesh. Ní roiv shé avàd imihi ón lochda nuer a hosanuig Don Cíchótè er hacht chuigi fén. Do louir shé, go tréh.

"A Hantsho, a vráhir," er shishan, "a vuilean tú at chola?

"Am briahar fén ná fuilim, a váishdir," ers a Santsho. "Ochón, ochón!" er shishan, "ní dó lium go vuil dial a n-ifirean ná fuil bailihi san-áit sho!"

"Go dein fén, a Hantsho," ersa Don Cíchótè, "ní mishdi ghoit shin a reá. Tá an cuishleán so fé ghrycht nú níl léan ná ólas agùmsa. Ésht lium, a Hantsho," er shishan, "go n-ínshad mo shgiàl doit, ach ní fláir dom er dúsh an leour a chur ort ná tráchtuir chuíhi amàch as do viàl le hän duini beó er an rod atá agùm le hínshint doit, go dí tar ésh mo váish."

"Tá go mah, a váishdir," ersa Santsho, "dar an leour so ní hráchtad!"

"Ní fláir dom an leour do chur ort, a Hantsho," ersa Don Cíchótè, "le hagala go niànhing díováil clú d'éngi."

"Ná derim leat go vuilim á ghearavú ghoit, a váishdir," ersa Santsho, "ná tráchtad er go dí tar ésh váish dot'onóir, agus tá súil le Dia agùm ná beg oram é chimeád avàd gan ínshint."

"A vuil iread sun dihinish ort lium' bás!" ersa Don Cíchótè agus úna er.

"Ní hé shin é, a váishdir," ersa Santsho, "ach is duini mi ná fiadan rún a chimeád avàd. Do sgoilhach oram dá gahing rún a chimeád avàd!"

"Is cuma sun, a Hantsho," ersa Don Cíchótè, "tá úntuív agùm asat agus tá's agùm gur b'ionúin leat mi agus neósad an rún doit. Do hárla ní uhásach dôsa anocht, a Hantsho. Ní rous avàd tar ésh luiti anso er a leabuig chrueg sho nuer a háinig chúm ishdeàch tríd a bóirshi shin an ríogan chailci ba vreáha dá veaca ryav am' húiliv cíng. Ví cosûlacht vuar icì le hinion ry an chuishleáin sho. Ní eadar ar v'í í nú nár v'í. Nuer a vís a cayint lé vís á chuíneav nár rygan hälta inéachor í, ach gur v'aingeal í a háinig chúm chun mi gh'uasguilt ón driubalóid sho atá oram mar gheaul er a matarái úd a hug na gráséri gliom. Níor tugag uen di, âfach, er fuíng tairifi ghiànav dom. Ní roiv puíng cayinti diànta aguíng lena chéli nuer a vuel rod égin ná feaca buili ghoran ishdeàch sa viàl oram a dreó gur shíneag er fleasc mo ghroma mi agus gur buineag mo veauir hälta ghiom! Fahàch drychda égin a vuel an buili shin oram gan âuras. Fear cosanta a b'ea é, mar a higim, don ríoguin a ví a cayint lium. Ish é cúsh nár iadas é gh'ishgint ná é veh fé ghrycht. Is gnáh fahig den tórd a veh fé ghrycht."

(*Ní críoch*).

XXII.

" Ví nís mó ná än ahàch drychda aváin aun, a váishdir," ersa Santsho, " ví triúr nú ceaharar acù a gváil oramsa an aid a ví an t-éngi aváin acù a gváil ortsa. Tá an tig lán díov ! "

An aid a ví an vert a cayint er a guma sun d'eirig an cairéary as an leabuig, mar a roiv shé shínti á leoguint èr veh 'na chola. Hóg shé a vróga 'na ghoran lesh agus d'iàla shé amàch laishtiar díov agus d'imi shé agus níor v'ada go roiv shlí vah ada curha ige idir é fén agus an tig ósda. Chó luah agus ví an solas ig an oificeach háini shé har n-aish go dí an lochda go viceach shé, dar lesh, an duini marav agus go niànhach shé an té ghin an gníov do ghváil 'na frisúnach. Ví shé a teacht tríd a bóirshi. Chnuic an vert é a teacht.

" Ó, a váishdir," ersa Santsho, " shid é an fahach drychda úd chúing irish ! "

" Ní hé," ersa Don Cíchóté. " Der na leouir ná leoguid fahig drychda d'éngi iad d'ishgint."

Háinig an t-oificeach. Ví úna er nuer a chnuic shé an vert a cayint lena chéli agus gan än duini marav a n-äval san áit. Chnuic shé an iàsóg er Ghon Chíchóté agus an droh-ghriuch er, agus ví tuerim ige gur v'in é an duini a cheap shé a ví marav.

" Shea, a viceó," er shishan lesh, " conas tyn tú inish ? "

D'iàch Don Cíchóté suas idir an dá húil er go fearagach.

" An mar shin is dó leat is ceart doit louirt le roduiri fáin, a chábóig ! " er shishan lesh. " Nú a vuil is agùt cé lesh go vuilean tú a cayint, a ghuini ghroh-vúinti ! "

Níor ghin an t-oificeach än vlúiri aváin ach casa vuint as an laumpa a ví 'na láiv ige agus é chahav a n-urachar lesh a vear a hug " cábóg " er. Do vuel an laumpa Don Cíchóté idir an dá húil agus do múchag an solas. D'imig an t-oificeach lesh fén sa doirihacht agus é go briàn de fén. Ví shé deinahach go roiv duini marav sa n-áit agus go mèach lán sloura de frisúnachuiv ige le gvaii, agus le crocha b'édir, agus luacht séhir muar ige le fáil asda ; agus b'in é an duini marav beó 'na veahig, a túirt droh-chayinti ueg ! Níor v'ada go roiv shé chó fada ón áit agus ví an cairéary.

" Ish é an fahàch drychda é gan âuras ! " ersa Santsho.

" Is fíor ! " ersa Don Cíchóté. " Ish é é gan âuras. Agus is áuluig mar atá an shgiàl, ní hän vah veh a diaruig veh suas lena lihéd. Fiadan fahàch drychda é fén a chimeád dò-ishgihi agus ní fédir do ghuini díoltas a ghiànav er. Eirig, a Hantsho, má tá er do chumas eirí, agus glaeg er ghovernóir an chuishleáin sho agus fayig ueg dom royint íli agus royint saluing agus royint fíona agus doran den luiv shin, she shin rósmuiri, go ninead an balsam úd aduart leat. Am briahar go vuil gá go crueg agùm inish lesh mar valsam. À deaunta a roiv de várhanuiv hana oram tá mo chuid fola a teacht go tiuv ón áit 'nar vuel an fahàch drychda úd mi san-iàdan lesh an laumpa."

Says ún a b'ea an balsam. D'eirig Santsho agus ba ghéacuir dò sùn, ví na cná go lér chô teing shin igè a nie an dá vatarāil, an vatarāil a hug na grásérí ghò agus an vatarāil a tugag er an lochda ghò. Ach d'eiri shé. D'imi shé amàch an pòirshi. Vuel duini imi sa fóirshi. " Ó, a ghuini vacánta," er shishan. " veng bäch go deó ghiot dá viadlá a gh'inshint dom cá vaying fear a tí."

" Cad é an gnó atá agùt d'ear a tí ? " ersan duini.

" Tá," ersa Santshó, " chun go vaying ueg doran rósmuiri agus grâingi saluing agus brän íli agus brän fíona chun leish a ghiànav do ghuin'uasal atá ansúd ishdig er an lochda. Roduiri fáin ish ea é, an roduiri fáin is feár sa dòun. Tá shé ansúd ishdig shínti leah-varav a nieg an ahig atá sa chuishleán so fé ghrycht."

" Tiànam ort," ersan duini, " agus túrhadsa ghoit na nihi shin atá uet."

B'é fear a tí an duini. Níor chuir shé é fén a n-úil do Hantsho mar cheap shé óna chayint gur as a veouir a ví shé. Hug shé ghò na nihi a ví ueg agus do sguil shé har n'aish a trial er a váishdir é agus háini shé fén agus tuili de vuintir a tí lesh. Fuer shé a váishdir díreach mar ág shé é. Ví shé shínti er a ghroum agus a ghá láiv er a cheaun ige agus é a greán go duenéshach er a cheaun. Ní roiv puing díováila diànta dá cheaun, âfach. Ví cnapóg vah vuar er an áit 'nar hanguig an laumpa lesh a gloigean, ach níor cuireag än ghearra aun. An fliuchara a fuer Don Cíchóté féna véreanuiv agus gur cheap shé gur v'uil é, níor v'uil é inéachor. Cuid den íli a doirteag as an laumpa a b'ea é. Ach ví an chnapóg muar go mah agus teing go mah agus ví an fear bocht a greán go duenéshach. D'eiri shé agus ghlac shé na houir agus chroum shé er a malsam a ghiànav. Do viona shé agus do vrúig shé an rósmuiri agus ansùn do veasc shé er a cheli na cheal nihi a n-árhach a fuer shé ó ear a tí. Nuer a viodar measguihi go mah ige er a chéli chuir shé er a dini iad agus veriv shé iad. Nuer a ví an measga berihi go mah 'na gheoch ige chuir shé amàch er ayn é a fuara. Ansùn dó chroum shé er an ili hays deshmireachda do ghiànav as ciún an ayin. Duert shé cherhi fihid paidir as a chiún agus cherhi fihid ávé agus cherhi fihid salve, agus ghin shé iàcht gliúmála agus córhy sóird as a chiún. Nuer a ví deri na gliúmála diànta ige chuir shé an deoch ishdeàch a mudiàl sdáin a hug fear a tí ghò. Núer a ví an buidiàl lán d'an cuid vah den deoch er an ayn. Cheap shé, ó ví a roiv aun a fiàchuint er go disbeánhach shé ghóiv gan a hili ruínish tairifi an dí. D'ól shé tímpal piúnt golèh den méd a ví er an ayn. Ví shé a fiàchuint 'na hímpal orha er feag tamuil vig tar ésh an méd shin a veh ólta ige. Níor v'ada go veacadar úmpáil líh a teacht er. Sara roiv is acù cad a ví chúha d'iúmpuig a ghoili agus do shdeaul shé amàch as a góir an ili vrän dá roiv ólta ige den valsam ! Ansùn háinig úirlicí folú er. Do lean na húirlicí folú er go dí go roiv shé a shédi aluish dè. D'iar shé orha súsa do chasa er agus é chuir sa leabuig. Ghineadar. Tar ésh tamuil, agus é a shédi an aluish dè, do hit a chola er. D'an shé sa chola sun er feag bresh agus trí hueri 'chluig. Ansùn do ghúshig shé. D'eiri shé 'na hí agus ví shé chô hiàdrom chô shólta chô haibig 'na hláinti agus 'na vishneàch agus véach shé dá mba ná túrfí än vatarāil ryav dò !

(*Ní críoch*).

Vi shé go sásda an'aigini. Dar lesh ví balsam Fierabruish dáiririv igé. Níor visl í ghò feasda ayig a húirt er chahanuiv an dôuin agus níor väl dò iad. Pé díováil a diànti ghò do leishach an balsam é.

Nuer a chnu… Santsho an tairifi a ghin an balsam dá váishdir háinig dúil vuar ige fén aun. D'iar shé er a váishdir deoch a húirt dò ghè. Do tugag dò an méd a ví sa n-ayn. D'ól shé a n-än dig aváin é. Ní roiv iread er fad aun agus d'ól Don Cíchóté ach níor v'ada ueg é. Chó luah agus ví shé ólta ige do hosanuig tengis er heacht 'na volag. Do neartuig er a dengis go dí go roiv an fear boçht a lúbarnuig agus a eneaduig agus a bécig. Ví an guili ní ba hreshi ige ná mar a ví ig á váishdir agus dá vrí shin d'an an deoch ishdig ige ní ba hie ná mar àn shé ishdìg ig Don Cíchóté. Fé gheri d'oibirig an deoch shys agus suas er go huhásach agus go tiubuishdeach! Veasadar go lér go roiv shé dul chun baish, ví a lihéd shin de ghriuch er. Ví shé a shédi fuar-aluish dè agus é a roeht dul a luigi. Fé gheri do hit a chola er fé mar a hit er Chon Chíchóté fén. An aid a ví shé 'na chola ní roudar ró-gheinihach ná gur v'é cola an váish a ví er ví shé a fiàchuint chô holc sun, agus an anál agus an chuishli chô lag sun igè. Fé gheri hiar haul háini shé as a gola fé mar a háinig a váishdir. Chô luah agus háinig a chayint dò do chroum shé er sbídiúchán er a malsam agus er a giàd duini rgav a chuínig er é ghiànav. "A váishdir a chry'shdig!" er shishan. "Cad chuigi ghoit é húirt dom len-ól!"

"Tá's agùmsa, a Hantsho," ersa Don Cíchóté, "cad é an chúsh nár réti shé leat. Níor réti shé leat toishc gan tu veh gairimhi ad'roduiri."

"Agus darfa nách é ne, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "má ví's agùt é shin canahäv doit leoguint dom an rod diably do chur ishdeàch am' bolag inéachor!"

Ach ví shé a teacht chuigi fén. Chnucadar go roiv shé ó väl, bíoch go roiv shé ana lag.

Ví Don Cíchóté fén 'na lán neart, âfach, um a daca sun agus ví ana ghihineas er chun glueshdi as an áit. Hig she nár v'is cad iad na hiagórha agus na droh-ghniorha a ví er shúl, a láhir na hueri shin fén, b'édir, a n-äiteanuiv eli er fued an dôuin, agus gan é fén aun chun iad do chosc nú do ghíoguilt! D'imi shé amàch agus chuir shé an ialuit er Rósinante lenà ghá láiv fén. Chnuic shé iǹs na leouruiv go nineach roduiri fáin an gnó sun uereanta, gan fihav lena ngiuluív, nuer a víoch gníov muar égin le diànav agus dihinis muar lesh. Do ghoiv shé an t-asal lesh, agus hocara shé a chuid iàduig er Hantsho agus chuir shé anairdi er an asal é. Chnuic shé píci a n-aici an ala sa chlós. Do riug shé er a bíci agus chimeád shé é mar hlea roduiri. Ví muintir an tí go lér ig doras a tí ósda agus a súili er dianleaha acu a fiàchuint er an aid a ví shé a diànav na hebiri shin. Ví an cailín óg, iníon ir a tí, sa doras a fiàchuint er, a deaunta na cod' eli. A n-ayig gahän chúpala cor da guireach Don Cíchóté ghè d'iàchach shé anún erhi agus chuireach shé osna chlév as. As a roiv léti igè a leouruiv roduire…hda do hig shé an'aigini ó b'iníon do rí an chuishleáin í go roiv ceanguilti èr grá agus ionûini do hisbeáint dì. Chun sun a hisbeáint dì ish ea ví shé a fiàchuint ànún erhi agus ag osnyl. Hug shishi fé neara é a fiàchuint erhi er a gumà sun agus ag osnyl, agus ví ana hrua ici don duin'uasal bocht mar do hig shí gur b'áuluig a ví tengeas 'na volag a nie an valsim!

Nuer a ví an vert, an roduiri agus a ghiula, socuir agus olav chun glueshdi, an roduiri er muin Rósinante agus an giula er muin an asil, er muin Valacháin, do louir a roduiri:—

"A ghovernóir uasil," er shishan, "is ceart dom adaváil inish, ig imeàcht dom ón guishleán ryga so, gur cuireag cóir vah oràm ó hánag, cóir mar ba cheart a chur er roduiri fáin. Táim ana väch díot, a ghoivernóir, mar gheaul er shin. Agus inish, ós roduiri fáin mi, ba vah lium do ghea-ósdycht do chúiteav leat. Má tá än nâuid agùt, än chuiripeach atá er aigini masla húirt doit, nú dochar a ghianav doit nú a ghin än diováil ryav doit, níl agùt ach a gh'inshint dosa cé hé agus diànhadsa díoltas er. Níl ansûn ach an rod atá ceanguilti oram a ghiànav do raer na nualguishi atá er roduiri fáin."

"A roduiri uasil," ersa fear a tí, agus do louir shé chó sduama, chô muarchúshach, agus do louir an roduiri, "is méng lium a réa let'onóir, lairhach boun, nách gá dot'onóir än díoltas a ghiànav er éngi tar mo cheaun-sa. Má hugan éngi masla ghom tá ghá láiv vaha láidiri chrua agùm fén chun díoltuish a ghiànav er, gan chúnav ót'onóirshi ná ó éngi eli. Níl agùm le hiaruig inish er t'onóir ach mi ghíol as an ósdycht a tugag doit sa tig ósda so, agus as a góir shin a derir a cuireag ort aun, agus as a méd ty agus órnan a tugag don chapal sun agus don asal."

"É!" ersa Don Cíchóté, "an tig ósda an tig sho!"

"Ish ea go dein, agus tig crediûnach, chó crediûnach agus atá le fáil a ngiuràcht ciàd míli don áit! Ní ha däv mi fén a reá é."

"Má shea ví dearûd oramsa. Veasas gur chuishleán é," ersa Don Cíchóté, "agus gur husa a ghoivernóir."

"Pé says é, bíoch shé 'na chuishleán nú 'na hig ósda, is mishi a ghoivernóir mar is lium fén é. Is cuma cad a veasishi a roduiri uasil, ach go níolhir mi sar a n-imír."

"Ní fédir dom än díolycht a húirt doit. Vèach shé à guingiv dlí na roduireachda. Ní eaca a n-än leour roduireachda gur ghíol roduiri fáin ryav as a lóishdín ná à pé cóir a cuireag er."

"Fiàch, a viceó," ersa fear a tí, "na bí am'boura led leouruiv roduireachda! Ní eadar cad a vuinean leó. Díol lium an t-airigead atá agùm ort agus imig do vóhar. Níl uem ach mo chuid fén."

"Ná bíshi am'bourasa, a huahaláin fir ósda!" ersa Don Cíchóté, agus le ling na cayinti shin do reá ghò vuin shé croha as a bíci agus háig shé na sbuir a mähán Rosinante agus do shgiúrd shé amàch geata an chlóish gan iread agus fiàchuint 'na ghieg!

Do rih fear a tí agus do riug shé er cheaun er Valachán.

"Cahirshi díol," er shishan le Santsho, "nuer ná díolhach do váishdir!"

"Am briahar ná díolhad," ersa Santsho, "conas iatuingsh dlí a vrishi ná fiatach mo váishdir a vrishi?"

(Ní crioch).

XXIV.

"Is deas an vert shiv!" ersa fear a tí. "Cuirean shiv smacht er vihúnachuiv agus gan unuiv fénig ach bihúnuig! Díol mi láirhach nú is doit is measa!"

Do vuel an clós ishdeàch lena líng shin ceaharar clódérí ó Hegóvia, triúr snahadóirí ó hobar Chordòva agus bert chórsan ó varaga Hevíl. Locht sbóirt agus silt agus cahav ayimshiri a b'ea an t-ochdar acù. Do hínshag dóiv cad é an chúsh a ví ig fear a tí chun fir an asil. D'imig duini acù ishdeàch agus hug shé lesh amàch as an dig súsa muar leahan láidir nó. Háinig an ceaharar ba hreshi acù agus do riugádar er cherhi chúingi an túsa agus haruigeadar na cúingi a dreó go roiv an súsa teaun. Ansùn do riug an chuid eli acù er Hantsho agus hógadar anuas den asal é agus chahadar ishdeàch er a súsa é. Chô luah agus ví shé ishdig er lár a túsa do chroum an ceaharar er veh a boga agus a teana an túsa agus a n-ayig gach teana dá duguidísh dò do caití Santsho anáirdi sa sbér. Do cimeádtí an súsa teaun go mah nuer a víoch shé a teacht anuas èr as an sbér, a dreó na teangóch shé lesh a dalav. Ansùn do bogtí an súsa agus haruigeach an ceaharar na cherhi chúingí irísh lena lán neart agus do caití Santsho anáirdi irísh sara míoch is ige cad a víoch ig imeàcht er! Chomàineadar leó er a guma sun, a boga agus a teana, agus gahän lém áluing uevreach ig Sansho á húirt anáirdi sa sbér agus fear a tí agus a roiv láirhaeh a cur an anama amàch a gáirí agus gachàra ngreas guil agus béci agus easguiní ig Santsho á ghiànav, agus an t-asal ansúd a fiàchuint er an obuir, chô sduama le brehav.

Ní roiv Don Cíchóté imìhi chô fada ón áit ná gur airi shé an gleó agus an ualhirt gháirí. Do sdad shé agus d'ésht shé lesh a ngcóin. D'airi shé an véceach. D'aihin shé glór Hantsho. Shúd har n-aish é er cosanáirdi. Háini shé go dí an geata. Ví an geata dúnta, daingean. Níor iad shé túir-leacan den chapal. Ví a chnâ ró-heing. Ví páili an chlóish ró-árd agus níor v'édir dò lémt ishdeàch. Níor iad a ghiànav ach veh a fiàchuint ishdeàch de ghruím na pálach agus a sbídiuchan er a muíntir a ví a diànav an sbóirt. Níor chuireadarsun bluíri simi 'na chuid sbídiúcháin. Tuili sbóirt a b'ea é ghóiv. An giula ag eirí anáirdi sa sbér agus a teacht anuas er a súsa, chô deas chô gleóiti, agus an roduiri a fiáchuint ishdeàch er, de ghruím na pálach, chô fíochvar, chô fearagach, chô maluihi!

Fé gheri do coireag an ceaharar. B'égean dóiv sdad. "Ví na cúirníní aluish leó agus tengeas 'na guishleanuiv. Do leogadar an súsa anuas er a dalav go deas raeg. Do riugadar er Hantsho agus do chuireadar 'na heasav é er vuniv a chos. Ansùn do chasadar a chlóca er agus chuireadar anáirdi er an asal é. Ví an fear bocht buelti amàch, tráchda, imearha, le tuirshi agus le meyrán cing agus le tart. Chnuic Maritórnés an driuch a ví er. Háinig trua ici ghò agus hug shí crúsga ishgi chuigi. Chnuic Don Cíchóté an t-uishgi.

"Sdad! sdad! a Hantsho, a vic," er shishan. "Ná hól an t-uishgi shin! Maireó shé hu! Fiàch, tá cuid den valsam ansò fós agùmsa! Ól cúpala brän den valsam agus be tú chô mah agus vísh ryav."

"Ach, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "nach cuín leat súd? Ní roduiri mishi, a ghuin'uasil, agus ní rétion an balsam ach le roduiri. Ní beog lium den valsam! Cimeád agùt fén é a n-ainim a diel dò!" Duert shé an focal derineach sun fé n'iacaluiv. Hóg shé an crúsga ó Varitórnés agus chuir shé chun a vél é. Chô luah agus hanguig an t-uishgi lena fus do sdad shé. "Vuishi, a 'nínó," er shishan, "ná túrfá brän beog fíona ghom?" D'imi shí agus hug shí deoch fíona chuigi agus ghíol shí as a póca fén as. Má ví shí grána ví shí fial. D'ól Santsho a gheoch. D'osgladar na ceárduihi an geata ghò agus d'imi shé er muin an asil. Ní ró-vear a gh'imi shé. Ví shé go troma-chrych agus go lag tar éshi an chahav anáirdi a ví fálta igè. Háini shé suas lena váishdir agus gan âuras ní roiv än ún cayinti er. Ví an tisbàch buinti a geart dè, má ví a lihéd er ryav. Chnuic Don Cíchóté an ghruem a ví er a ghiula bocht. Do lóuir shé lesh.

"Fiàch, a ghiula," er shishan, "tá buelti ishdeàch am' aigini go vuil an cuishleán sun fé ghrycht. An ceaharar úd a ví at' chahavsa anáirdi lesh an blaingcéad níor ghuíni sàlta inéachor iad! Duíni ón säl eli a b'ea iad. Chuireadar mi fén fé ghrycht er feag tamuil nuer a vís a fiàchuint orha agus tusa a dol suas sa sbér agus a teacht anuas er a blaingcéad chô hiàsga agus dá méach shgíháin ort! Mara mèach mi veh fé ghrycht acù d'iatuing Rosinante chur har páili ishdeàch de lém nú d'iatuing preaba as an ialuit agus lémt ishdeàch mi fén agus an clyv a gh'imirt orha nuer a chnuc an droh-úsáid a ví acù á húirt doit. Mara mèach mi veh fé ghrycht veng chúha ishdeàch agus gealuim 'oit gur tapuig a chuirhing a valuirt de chúram orha. Tá's agùm go mah ná fúil ceaduihi do roduiri, do raer dlí na roduireachda, a chlyv do nochda ná a hlea do veartú chun côruic, agus gan 'na chuingiv ach cáboga. Tá's agùm, lesh, âfach, ná fiatach än dlí mi chosc er ghíoltas a ghiànav orha súd nuer a chnuc an droh-úsáid a ví acù á húirt doitshi. Dá viaduing dol har ráil ishdeàch d'ácuing ryan mo lâ orha, ryan a leanhach díov er feag tamuil."

"Go dein fén a váishdir," ersa Santsho, "ní gan ryan mo lâsa a vedish am'ghieg ansúd inish, dá viaduing än rod a ghiànav an aid a vís er a blaingcéad acù, ach níor iadas. Ní túishgi a víng taguihi anuas er a blaingcéad agus iaracht agùm á ghiànav er mo vonuiv a ghváil ná mar a víng ag imeàcht suas sa sbér irísh agus ná feadar ceocu igam' cheaun nú igam' chosiv a víoch tusàch, a gváil suas ná a teach anuas. Ach an airíon tú leat mi, a ghuin'uasil. Tá shé daingean am' aigini nách drycht ná än rod a vuirim drychta do chimeád tu gan dul har ráil ishdeàch, pé rod eli fé ndear é. Níl än drycht orha súd. Ní deâuin ér ná púcy iad ach fuil agus feóil mar mi fén. Tá a ainim agus a hluingi fén er gahéngi acù. D'airíng a cayint lena chéli iad agus iad am' chahav anáirdi. Peaduir Martínés is ainim do ghuini acù agus Tenória Henandes is ainim do ghuini eli acù. Agus Shán na Ciotóigi is ainim d'ear a tí. A gás, a ghuin'uasil, pé rod a chimeád tu gan dol har a báili ní hän rod a vuirim drychda a ghin é.

(*Ní críoch*).

XXV.

Ach ish é rod atá agùm á chuineav, a ghuin'uasil, ná, má leanuimid puíng eli ayimshiri a lorag na n-iàcht so aderirshi, agus má vuelean puíng eli des na matalúngguiv seo umuing, a n-inead na n-iacht atá ueng, go memíd a dreó, er baul, ná hailhineimíd ceocu is shing nú nách ea ach duíni égin eli. Ish é mo huerim láidir nár v'eara ghúing rod a ghiànhimísh ná úmpáil a vaili. Ta an fôr aun agus an vuent le diànav. B'earag húing veh a túirt airi dár ngnó sa vaili ná veh a gluashacht mar sho ó áit go háit, a dol ó hig an deâuin go tig an diel."

"A Hantsho voicht," ersa Don Cíchóté, "nách minic aduart leat ná fuil tuishgint ná ólas ná brehúntas agùt ins na nihiv a vuinean lesh a roduireacht. Ésht do viàl agus bíoch foyingi agùt. Tiucuig an lá agus chíhir go silér gur gairim árd onórach gur b'ea an roduireacht. A vuil éngi er halav a dôuin is mó iatach áhas do chur er aigini an duini na bua vreh a gah, troid le nâuid agus an nâuid do chly! Níl gan âuras."

"B'édir é a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ní eadar an täl. Tá's agùm, âfach, ó hosanymuir èr mar roduireacht, nú ó hosanuig t'onóirshi er, ba cheart dom a reá, níor rugamuir bua er än nâuid, ach awáin er a Mishcéach úd. An uer shin fén, bíoch gur vueshi er shúd le neart do lâ fén do vuin shé leah na clueshi ghíot agus leah an chloguid shin er do cheaun, a ghuin'uasil. Lasmùh den méd shin níl fálta aguing ach an ili hays droh-úsáidi agus easonóra agus batarála ins gach áit 'nar hugamuir ár n-ayig; agus a deaunta an chárnáin, an cahav anáirdi úd a fuarasa, agus é áil ó ghuíniv a ví fé ghrycht, ó ghuíniv ná beg er mo chumas chuíhi é aguirt orha."

"Agus nách hin é díreach atá a brishi mo chry unam, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "gan a veh er mo chumas é aguirt orha. Ach beg sun er mo chumas feasta. Ní muar ghom clyv drychda do hláhar dom fén, clyv a vuehig er gach côcht drychda agus ná leocuig d'än drycht teacht a nguiri an té 'na meg an clyv sun gofa er. Dá mèach a lihéd am' láiv agùm ó chieniv is tapuig a veng har páili ishdeàch chúha súd agus maluirt sbóirt túrha agùm dóiv. B'édir go diucuing suas lesh a n-áit égin. Ví a lihéd ig Amadís agus is mar gheaul er a glyv sun a veh ige do hug shé mar ainim er fén "Roduiri an Chluív er Lasa." Ní roiv ig roduiri ryav clyv a b'eár ná é. Ví fär er a ghieárhach an t-aram cosanfa ba chrua, pé neart drychda a vèach aun."

"Shea, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "agus fiàch, nách dona an shgiàl agùmsa é. Má gheyn tusa an clyv sun diànha shé tairifi ghoitshi, ach ní ghiànha shé än vlúiri tairifi ghôsa mar ní roduiri mi. Ní ghiànha shé ghom ach mar a ghin an balsam."

"Ná bíoch esht ort, a ghiula. Diànhig Die rod mah ghoit fós. Ach fiàch! Cár águish an mála úd a víoch er do viàluiv agùt?" ersa Don Cíchóté.

D'iach Santsho shys er an áit 'na míoch an mála ige, er a viàluiv. Chnuic shé an áit folav. Do sdad shé.

"Ach, a ghuin'uasil," er shishan, "tá an donas er fad inish oruing! Do chimeád an fear ciotàch úd an mála a ngeaul lesh an airigead a ví igè dá éleav oruing, agus níor vohys uem é go dí gur louruish. Is dócha gur vuin an cahav anáirdi úd a lán dem' veauir díom."

Lena líng shin do sdad an roduiri. Ví bohiri muar ceóig tamal rómpa amàch, er a móhar agus é a teacht 'na dreó. Ceó bóhir a b'ea é, agus é ag eirí den vóhar, fé mar a vèach na ciàta behych nú na ciàta fear a coshycht er a móhar agus a teacht a dreó na háiti 'na roiv an vert 'na sheasav. D'iàch an roduiri er feag tamuil er a mohiri ceóig agus háinig mar vèach sähar er agus tocht agus cose anála. Do louir shé. "A ghiula," er shishan agus sranán 'na ghlór, "tá an lá taguihi fé gheri! Tá an lá taguihi 'na vicirshi cad é an gníov agus an neart atá sa láiv sho! Fiàch an bohiri ceóig shin, a Hantsho. Muarhlua anamála atá a teacht an bóhar a leh chúing fé neár an bohiri ceoig shin. Dá mefása ábalta er na leouruiv do té chífá gur slóiti muar a coshycht er bóhar a chuirean suas ceó bóhir er a guma sun. Táid shiad ansùn inish, mílti sló acù, ó gahän fáirt den dôun, agus iad a coshycht er a móhar sun a teacht 'nár dreó."

"Má sheà, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "tá ghá vuarhlua a teacht chúing. Tá bohiri muar ceóig a teacht chúing ón däv eli sho, lesh, fiàch."

D'iúmpuig Don Cíchóté. Chnuic shé an bohiri eli. Do las a ghá húil le háhas. "Is fíor! Is fíor!" ersa shishan. "Tá an shgiàl nís feár go muar ná mar a veasas! Tá an dá vuarhlua aun. Tiucuid shiad chun a chéli tímpal na háiti sho. Buelfar cah eatorha ansò."

"Agus cad is ceart dúingna ghiànav, a ghuin'uasil!" ersa Santsho.

"Cad is ceart dúing a ghiànav, a ghiula, ach an rod a ghinean roduirí fáin a gôny, pairt a ghváil lesh a däv is luigi. Shin mar a dertear ins na leouruiv. Ach ní fear léng tusa, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Fiàch, a ghiula," er shishan, "an muarhlua so atá ansò a teacht chúing ón däv so, ish é fear cing ryen atá orha ná Âuluív gan Fearan, árdry an ileáin vuer er a dugtar Tiobruid Ván. An vuarhlua so a teacht lasdiar díng, âfach, ish iad slóiti na Gárhach Mauntach iad, agus ish é Ceaun Capuil na Cuishlean atá 'na cheaun uruid orha. Tugtar Ceaun Capuil na Cuishlean er mar bíon a chuishli gheas lomarachda ige nuer a víon shé a vrighghuin caha."

"Ach cad é an chúsh atá ig an mert shin er a chéli, a ghuin'uasil?" ersa Santsho.

"Tá fuah fíochvar acù dá chéli," ersa Don Cíchóté. "Págánach maluihi ish ea an t-Auluív gan Fearan so agus tá shé a ngrá le hinín áluing atá ig Ceaun Capuil na Cuishlean. Ní húrhig fear na Cuishlean an iníon dò ach er än chuiníol awáin, shé shin go n-iúmpó shé 'na Chríosdy agus go shiànha shé credeav Vahomet."

"Dar so agus súd," ersa Santsho, "ach tá an ceart ig Fear na Cuishlean agus geódsa a fáirt chô fada agus a rayig mo neart."

"Diànhir an ceart sa méd shin, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Ní gá do ghuini veh 'na reoduiri chun páirt a ghváil lesh a geart."

(*Ni críoch*).

XXVI.

" Ta's agùm, a ghuin'uasil," ersa Santsho, " ach cá vayimid áit chun an asil sho do chur aun a dreó go me shé le fáil aguìng a ne an vuar-chaha. Níor airís ryav gur ghnáh dol a gah er mui asil."

" Tá an ceart ansùn agùt," ersa Don Cíchóté, " ach is cuma ghoit cad a ghiànha shé. Beg capuil dó ghóhin agùt tar ésh an chaha nuer a veg an bua aguìng. Ní derim ná go m'édir go mèach agùm fén capal a veg nís feár ná Rosinante sho. Ach tar lium ansò suas er a gnucán so a dreó go meg rayrc mah aguìng er an dá hlua agus go viatad a gh'inshint doit cé hiad na hueshli atá a geanas na myn acù."

D'imig an vert suas er a gnucán. Nuer á víodar er a gnucán ní roiv an ceó bóhir chô troum idir iad agus an dá " vuar-hlua " agus ví shé nuer a víodar hys er a móhar.

" Ésht lium inish go cruing, a ghiula," ersa Don Cíchóté, " agus túir fé neara na hueshli fé mar a hisbeánhad doit iad. Ó, cad a vuil aun díov! Fiàch an roduiri haul go vuil an édi órha imi, agus an león er a shg'ah ige 'na ly ig cosiv na rygana. Sihn é Loura Cailci, tiarna Ghrohid an Óir. An fear eli úd go vicean tú an édi vláh-órha imi agus na trí cróingí ige er halav uehni. Shin é Mihál Óg na Mó, árd-hyshach an Ghärhig. Agus fiàch an tríu fear sun lasduìr díov, an fear muar giàgach sun gur cuma nú fahach é. Shin é gaishgíoch na beárnan bäly, tiarna na drí Narábia. Croicean olféshdi nî atá mar aram 'na láiv igé agus ish é rod atá 'na láiv chlé ige, mar shgéh, ná an geata a ví er a deaumpal úd a leag Sampsun er na Filishdínig nuer a ghin shé an díoltas muar orha lena vás fén.

" Ach úmpuig agus fiàch er a muar-hlua eli. Fiàch an fear sun er tosàch. Shin é Tayg Nel, ó Charuig Clíona, fear nár luag ryav fós èr a gah ná a gôrac. Fiàch an shgríving shin er an shgieh atá ige, she shin, ' Mí-á-ú.' Tusàch ainimi na rygna 'na vuil shé a ngrá lé an shgríving shin. ' Miáúlina ' is ainim di. Iníon ish ea í d'Áuluív an Níocháin, tiarna an Hala Ghairiv." Chomáin shé lesh er a guma sun ag áireav na ryha agus na n-uasal agus na ngaishgíoch muar a ví, dar lesh, er an dá " vuar-hlua." Ví Santsho bocht ig éshdeacht lesh an áireav agus a fiàchuint 'na hímpal ins gahän treó buil, san-áit 'na roiv ceó bóhir agus san-áit ná roiv, agus é a tep èr muar-hlua ná gaishgíoch a gh'ishgint hir hiar ná haul!

" Sdad! sdad! a ghuin'uasil," er shishan, " cá vuil na duini shin aderir? Ní fédir lium iread agus än duini avàin acù ishgint a n-än treó buil! Nú b'édir gur b'áuluig atá drycht égin dá imirt oram fé mar a ví dá imirt oram nuer a ví na diel úd a túirt marcychda an fúca ghom er a blaingcéad!"

" Cad é shin agùt á reá, a ghiula!" ersa Don Cíchóté. " An áuluig ná hairion tú an foharam atá acù á ghiànav, shotarach na n-each agus gémreach na n-ayrc agus tóirhneach na n-umana dá bliàsga!"

" Ní airím, a ghuin'uasil," ersa Santsho, " éngi dá sórd sun ná ní icim än vuarhlua. Ach chím an bóhar sir agus an bóhar shiar lán de chuíriv agus d'uanuiv agus iad go lér a cur an anama amàch a mélig. Ghá vuarhlua cärach a chím agus iad fén agus na huen a mélig."

" Sgâura atá taguihi ort, a ghiula," ersa Don Cíchóté, " agus tá an sgâura tar ésh rayrc do húl a vuint díot! Dinean shgeón rod den tórd sun le duini uereanta. Ó tá an t-eagal ort, fan ansùn, nú drid shiar ón gúntúirt agus túrhadsa fén ayig er na slóitiv shin. Tócad páirt le roduiri na Cuishlean agus brishfar cah go luah er Áuluív gan Fearan!"

Lena líng shin chomáin shé an dá sbor ishdeàch a myhánuiv Rósinante agus shúd er ayig é 'na sblaungc!

" Ó sdad! sdad! a ghuin'uasil!" ersa Santsho agus é er cosanáirdi 'na ghieg chó mear agus d'iad an t-asal ruih. " Sdad, a ghuin'uasil! Cuíri agus uen ish ea iad! Níl än roduiri aun, ná cah, ná Miáú, na fear níocháin, ná fear cuishlean," er shishan. " Cuíri agus uen a mélig ish ea iad go lér! Sdad, a ghuin'uasil!" Níor v'än vah ghò veh a gläch. Níor airig Don Cíchóté an ghlä, nú má airig níor chuir shé än tuím aun. Shúd ishdeàch a measc na gärach é agus, " Cíchóté abú!" er shishan go hárd agus go bíng agus chroum shé er na cuíri do leaga lena hlea roduireachda chô tiuv agus d'iad shé iad do há er a ghesh agus er a chlí. Chnuic na héri an t-érleach a ví ige á ghiànav. Do liúdar èr sdad. Níor chuir shé än tuím unta ach é a comáint Rósinante anún 's anaul agus é a sá na gärach. " Cá vuilir inish! Áuluív gan Fearan!" a dereach shé. " Cá vuilean tú! Tisbeáin hu fén! Sheasiv ansò er m'ayig amàch agus cosin tú fén oram má tá unat tu fén a chosint. Sheasiv ansò as mo chôir agus cuirhadsa a n-úil doit nách a n-aishgi a ghiànhir an iágóir er ear na Cuishlean, er ri uasal na Gárhach Mauntach!"

D'ayimshig na héri na clocha agus chromadar er na clochuiv do reaidi lesh. Do lém cuid des na clochuiv den teana édi verigeach agus níor ghineadar än cheaty. Ví an édi er á chliav agus er a ghroum, ach ní roiv än chosint er a ghá chlíhán. Do vuel cloch vah vuar hroum é sa chlíhán. Do vrish shí ghá asna aun. Chuir brishi na n-asnycha a lihéd de fian 'na häv gur cheap shé go roiv àn bás ige. Chuíni shé er a malsam. Haruig shé an buidiàl amàch as a fóca agus chuir chun a vél chuigi chun go múinhach shé deoch a n-aum as sar a diucach an bás er. Ní roiv ach bolamac buinti as a muidiàl ige nuer a háinig cloch eli a n-urachar er. Do vuel an chloch sun sa viàl é. Ghin shí shligireach den vuidiàl. Do shdeaul shí an balsam er fued an vôhir. Vuin shí trí fiacala as an roduiri, agus do león shí méreana na lâ sun a ví a cimeád an vuidél lena viàl. Hit shé anuas den chapal. Do rih na héri chuigi chun tuili pionósh a chur er. Nuer iàchadar er agus é shínti er a móhar veasadar go roiv shé marav acù. Háinig sgâura orha. Ví agal orha gur väl go grochfí iad mar gheaul er é varú. Chruingíodar na cuíri, an méd a ví beó acù, agus hógadar an méd a ví marav acù, shacht cíng, agus do rihadar as an áit chô mear agus d'iadadar é.

An aid a ví an méd shin á ghiànav ví Santsho bocht a fiàchuint er a ngaishgi a ví ig Don Cíchóté á ghiànav agus er an érleach a ví ige á ghiànav er na cuíri agus er a gih cloch a ví ig na héri á chahav lesh go dí gur hit shé er a móhar. Ví shé er buili chuigi nuer a chnuic shé a marú na gärach é, ach nuer a chnuic shé er lár é do rih shé chuigi láirhach. Ví na héri imihi um a daca sun.

(Ní críoch).

XXVII.

"Ó, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ná duart leat leoguint dóiv fén, na roiv unta ach cuiri agus uen, agus ní ghiànfá rod oram!"

"Fiàch, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "nách uhásach an nàuid é sin atá agùm! Bíon shé coitianta a teacht crosda oram agus ag imirt a chuid drychda am' chuingiv, le neart iàda, nuer a chíon shé go mèach clú nú onóir le fáil agùm le bua caha nú cruachôruic! Muarhlua fear aramha a b'ea iad, ach chuir shé shúd a rocht cärach agus uan iad le drycht, mar olc oramsa. Tá bearta den tórd sun ige á ghiànav oram a gôny, an ropuiri fíl. Eirigshi er muin an asil inìsh agus lean iad agus chíhir go med shiad har n-aish 'na rocht fén irísh agus gur muarhlua fear aramha iad, díreàch mar aduart leat. Ach ná lean iad go fóil. Tá rod agùt le diànav dôsa sar a leanúir iad. Tar ansò agus fiàch a viadfá a ghiànav amàch an mó fiacal atá buinti asam."

Do leah Don Cíchóté a viàl chô leahan agus d'iad shé é. Do chroum Santsho anuas agus chuir shé a húili chun an vél, agus ví shé a d'iaruig a ghiànav amàch an mó fiacal a ví imìhi. Fuer shé baluihi an valsim. Níor haingh a baluihi shin lesh. An neómat sun díreach ish ea d'oibirig an bolamac d'ól Don Cíchóté sar ar brishag an buidiàl. D'iúmpuig a guili agus do shdealag a roiv sa ghuili suas ishdeàch san-ayig er Hantsho! D'iúmpuig an dá ghuili, a guingiv a chéli, láirhach agus —— fáguimísh ansùn iad! Chô luah agus d'iad Santsho eirí do rih shé chun an asil chun rod égin áil as a mála, rod égin a ghiànhach tairifi ghò, dar lesh. Háini shé go dí an t-asal, ach fóruír giàr ní roiv än vála le fáil er an asal. Chimeád fear a táirni an mála, mar aduarag. Hit a lug er a lag a geart ig Santsho bocht nuer a chuíni shé er a méd shin; an mála agus a roiv aun imìhi agus an gá go crueg lesh.

"Ó vuish, ó vuish, ó vuishi!" er shishan, "cad a ghiànhad inéachor! Táim as mo veauir ig an nuin'uasal so! Nách oram a ví an donas nár àn sa vaili er mo hueneas a n-inead veh ag imeàcht er a guma so er fued duhy iasachda le duin'uasal atá fé ghrycht, nú fé ví-á égin a chuirean 'na ly er gur muarhlua aramála sgata cärach, agus gur ardry cúigi roihi caumayrcach! Imeód a vaili! Ní anhad a hili ige. Pé tuarasdal atá a teacht chúm, fácad ige é agus maha mé ghò é, an duin'uasal bocht. Agus a däv an ileáin úd a gheaul shé ghom, bíoch shé iga rou Tomás!" Ví a ucht anuas er ghroum an asil ige agus é á machnav agus a cayint lesh fén er a guma sun.

Ví Don Cíchóté haul shínti er a móhar. Ví Rósinante er häv an vóhir agus é a piuca an ér ghluish do fén er a huencas. Tar ésh tamuil d'eirig a roduiri agus háini shé agus do riug shé er an srien agus chiúla shé fén agus an capal anún go dí an áit 'na roiv Santsho agus an t-asal. Chnuic shé an ghruem go lér et a ngiula.

"Cah ghíot an ghruem, a ghiula," er shishan, "'is mairig a báitear a n-aum an anuihi, mar tagan an ghrian a nie na fearhana.' Ta gahän rod a gváil 'nár guingiv chô fada inìsh ní fédir gan aharú heacht go luah. Ní leanan ayimshir vreá a gôny. Ní lú ná mar a leanan droh-ayimshir a gôny. Ná dineach mo hriubalóidíshi än vuert doit. Nílean tú fén páirteach unta."

"Nílim páirteach unta, an ea, a ghuin'uasil"! ersa Santsho. "Másh ea b'édir nách mishi, ach duini égin eli, a fuer marcycht an fúca er a blaingcéad úd iné! Agus is dócha goma le duini égin eli na mály a ví er an asal so. Táid shiad imìhi pé duini goma lesh iad."

"A vuil na mály imìhi!" ersa Don Cíchóté.

"Nílid shiad ansò pé'r dôun é, a ghuin'uasil," ersa Santsho.

"Má 's mar shin é níl än rod len ihi aguing!" ersa Don Cíchóté.

"D'aìrís t'onóir á reá," ersa Santsho, "nách gá do roduiri fáin än easba bíg a veh er chuíhi an aid a gheyn shé lynacha a fás as a dalav, mar go míon ólas ige er conas bie vuint asda."

"Mar shin fén, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "b'eár lium bulóg vah aráin inìsh na iad mar lynacha. Ach tar er muin an asil shin, a ghiula agus tiànam ort. Tugan Die, mola go deó lesh, rod len-ihi dos na coravíoluiv. Ní hréci shé shingna inìsh, go muar muar ós a diànav a herivíshi atáimíd. Cuirean shé an ghrian a taing hav er gahän duini, idir olc agus mah. Cuirean shé an earhing a titim a n-éneacht er a nuini fónta agus er a nroh-ghuini."

"Is agal lium, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "gur ghin t'onóir dearûd den ghairim beaha ba cheart doit a veh agùt."

"Conas sun inìsh, a ghiula?" ersa Don Cíchóté.

"Asdó, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "measim gur feár a ghiànfá sheanamóin ná mar a ghinean tú roduireacht fáin."

"Is ortsa atá an dearûd, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Ní fláir don roduiri fáin an ili hays óluish a veh ige. Ní fláir dò veh ábalta er heanamóin a ghiànav, nú er än tays eli cayinti ghiànav, as côir pobuil nú as côir än duini aváin, as côir a ghiula, cuir a gás, chô mah agus a ghiànhach shé troid a lár caha nú córac änuir. Níor vuin an tlea ryav an bior den feaun, ná an peaun den tlea."

"B'édir é, a ghuin'uasil. Bíoch agùt," ersa Santsho. "Ach níor vuar dúing brosdú as sò agus lóishdín do hláhar dúing fén a góir na híhi. Go duga Die ná beg än flaingcéady aun, ná locht cahav anáirdi, ná púcy, ná locht drychda. Agus má víon gurab é an dial a viarhig lesh iad idir chorp ceart!"

"Cuir do ghy suas chun Dé, a viceó," ersa Don Cíchóté, "agus shól mi pe treó 'nar mah leat é. Ach tar ansò agus cuir do läv ishdeàch am biàl fiàchuint an mó fiacal atá imìhi uem."

Chuir Santsho a viàr ishdeàch sa viàl agus chroum shé er chuardach muarhímpal.

"An mó fiacal a ví igat' onóir er a däv so?" er shishan.

"Cherhi cíng," ersa Don Cíchóté, "a n-iàmuish na sdariacuili agus iad go lér go láidir, agus gan än léc a n-än cheaun acú."

"Cuínig cad tá agùt á reá, a ghuin'uasil," ersa Santsho.

"Ta's agùm go mah, a ghiula, cad tá agùm á reá," ersa Don Cíchóté. "Cherhi cíng agus an choriacal atá agùm á reá."

(*Ní críoch*).

XXVII.

"Má shea, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "táid shiad go lér imlh. Níl fiacal ná coriacal sa täv so ded' viàl lastuas. Tá an áit chô loum lium' baish, agus níl lastís aun agùt ach fiacal agus leah-iacal."

"Táim creachda!" ersa Don Cíchóté. "B'eár lium gur lâv a vèach buinti ghíom, ach nár v'í an lâv gheas í. Biàl gan fiacala, a ghiula, is cuma é nú muilean gan bróinti. Is mó is fiú iacal ná cloch lóvar. Ach níl än leis er inìsh. Cafar veh sásda. Nihi den tórd sun atá a nán don roduireacht agus ní fláir cur suas leó. Tar er an asal, a ghiula, agus comáin leat agus leanhadsa hu chô raeg agus is mah leat é."

Chueg Santsho er muin an asil agus chueg Don Cíchóté er muin Rósinante agus do ghluashadar arän, a snâv fan a vóhir, go raeg agus go ruín. Ví an shgiàl go holc acù arän. Ví tart agus ocaras agus tuirshi er a mert mar ví na mály imlhi agus ní roiv än vlúiri bíg ná dí acù. Ach ba huarach le rá an tart agus an t-ocaras a ví er Ghon Chíchóté shochas an tengeas a ví 'na viàl agus na häv. Ví trua ig Santsho ghò nuer a hug shé fé neara a ghéri a ví an tengeas er agus duert shé lesh fén go m'édir, dá mefí a cayint lesh, go mälóch an chayint an tengeas. Chroum shé er chayint.

"Táim á chuineav, a ghuin'uasil," er shishan, "gur b'é rod fé neár na tiubuishdi sho go lér atá taguihi oruing ná an peaca atá diànta igat' onóir a guingiv na roduireachda."

"Agus cad é an peaca é shin, iriú, a ghiula?" ersa Don Cíchóté.

"Ghearavuish, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ná hisfá ghá véli er än vórd agus ná colófá ghá íhi a n-än tig go dí go diucfá suas le Malandrínó úd, an Mórach, nú pé ainim sho agùm er, agus go muinfá a chlogad dè. Do vrishish an leour sun, nú, rod is cuma nú é vrishi, níor chólionuish é."

"Dar so 's súd, a ghiula, ach tá an ceart agùt!" ersa Don Cíchóté. "D'imi shé as mo cheaun glan. Agus fiàch, háinig an tiubuisht úd an fláingcéd ortsa mar gheaul er a vailí a ghinish le gan a chur a n-úil dom go roiv an dearûd sun agùm á ghiànav."

"Conas iatach än vileán a veh oramsa sa shgiàl, a ghuin'uasil!" ersa Santsho. "Níor hugasa än leour, agus nuer nár hugas leour conas iatuing leour a vrishi."

"Níor huguish än leour ach ní häran sun tú. Tyn tú páirteach sa n-olc a dineag mar tyn tú páirteach sa vailí a dineag," ersa Don Cíchóté.

"Má shea, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "shachuin agus ná leog as do chuíni an gnó irísh, le hagala go diucach na púcy úd a trial oram agus go dúrhidísh cuerd eli er a blaingcéad dom! Tagan meyrán am' cheaun fós nuer a chuínim er a gahav anáirdi úd!"

Hit an íhi orha agus iad a cayint agus a cur trí chéli er a guma sun. Ví an íhi äna ghoracha ach chomáineadar leó. Ví an t-ocaras orha agus ví Don Cíchóté a brah er go muelhach tig ósda úmpa luah nú maul er a móhar poibilí shin.

Nior vuel än tig ósda úmpa. Tagan doirihacht na híhi go hoban sa tír sho na Sbáingi. Is er égin a ví an ghrian tar ésh dol fé nuer a ví duv na híhi orha. Víodar a dol er ayig fan a vóhir chô mah agus d'iadadar é sa doirihacht. Casa nú úmpáil den vóhar dar chuireadar díov chnucadar a diànav orha, an bóhar ciàna, iàcht de réltínív soluish agus iad a crih agus a lémirig anún 's anaul. Háinig sgâura er Hantsho. Ví shé lán deinihach gur v'iad an slua shí iad. Háinig creahán er agus do héd fuar-alas amàch trína valuiv beaha go lér. Ní roiv Don Cíchóté fén gan royint agala er. Do sdad an vert er a móhar agus iad a fairi er na raeltínív agus na raeltíní a teacht 'na dreó go raeg, agus iad a ruíngci agus a lémirig agus a boga anún 's anaul, agus iad a dol a méd fé mar a víodar a teacht. Ví Santsho a crih agus a cur aluish dè agus vohig Don Cíchóté mar vèach a ghrueg ag ejrí 'na sheasav er a chloigean.

"A Hantsho!" ersan roduiri, "tá shé buelti ishdeach am' aigini go meg cä agùm anócht er iàcht a ghiànav n'ír ghin roduiri fáin a lihéd ryav fós a n-än fáirt den dôun!"

"Die lium'anam! a ghuin'uasil," ersa Santsho, "cad a ghiànhad inéachor má's púcy iad agus má tá plaingcéad acù! Má víd shiad sun go lér am' chahav anáirdi maireóid shiad er fad mi sar a leocuid shiad uaha mi!"

"Pe says iad ní leocadsa ghóiv buint leat an trus so, marab unan agus an uer eli úd, nuer nár iadas dol har páili ishdeàch chúha. Níl än fáili ansò idir mi agus iad. Tá shlí agùm ansò chun mo chluív do láivshail agus d'imirt orha. Ná bíoch cesht ort!"

"Ach cad a ghiànhad a ghuin'uasil," ersa Santsho, "má chuirid shiad fé ghrycht tu mar a ghineadar an uer úd! Cad é an tairifi shlí osguilti ghoit má víon tú fé ghrycht acù! Ó Die lium'anam!"

"Esht do viàl, a ghiula," ersa Don Cíchóté, "agus bíoch mishneàch égin agùt. Is geár go guirhadsa a n-úil doit nách gá ghoit än agala veh agùt rómpa má's diel ó ifirean fén iad agus ní derim ná gur b'ea."

Nior v'ada gur hugadar fé neara, a measc na raeltíní, mar vèach duíni, agus mar vèach lénteacha geala orha. Nuer a chnuic Santsho na duíni, dar lesh, agus na lénteacha geala orha do chroum a iacala er veh a buala er a chéli agus ví shé a rocht titim er a chosiv le neart agala. Ví tímpal fihi duíni aun agus na lénteacha geala orha agus iad er chapuiliv agus rod mar vèach cóishdi duv a teacht 'na nieg, agus sheshar marcàch a nieg an chóishdi agus lénteacha dú orha, agus ní her chapuiliv a ví an sheshar sun ach er viúiliv, mar ví na lénteacha dú shys, geaul lesh go talav leó.

Ví crónan égin brónach, uegineach, er shúl ig an guid acù a ví ins na lénteachuiv geala, agus ví an chualacht go lér a gluashacht go hana-rég agus cuínli er lasa acù 'na lâiv. Ví an íhi ana-chiúin. Fé mar a hánadar a ngiuràcht don vert do viàduig an sgâura er Hantsho. Níor var shin âfach do Ghon Chíchóté. Is âuluig a háinig ana-vishneàch dò, agus do luig a ghrueg anuas er a cheaun irísh, nuer a fuer shé gur ghuíni sälta iad. "Shea," er shishan an'aigini fén.

(Ní críoch).

XXX.

"Tu fén fé neár é," ersa Don Cíchóté. "Hánúir ansò agus lénteacha bána er chuid aguiv agus lénteacha dú er chuid aguiv agus sílshi er lasa aguiv agus shiv go lér a crónán, a dreó gur ghó le hän Chríosdy gur ghiel inís ó ifirean shiv! Tar ansò, a ghiula," er shishan le Santsho. Níor leog Santsho èr gur airi shé é. Ví gnó lesh fén igè á ghiànav. An miúil go roiv na mály bíg agus dí er a vuin d'an shé a nieg na cod' eli agus ví shé ig ingíor dò fén a níg an vóhir. Do hárla go vuer Santsho greim er agus go roiv na mály bíg igè á vuint dè, agus é á socarú go críochnûil agus go slachdvar er muin an asil a ví igè fén. Nuer a ví an socarú sun diànta igè háini shé. Hógadar eatorha an fear bocht a ví er lár agus hugadar iaracht er é chur er vunuiv a chos. Tar ésh tamuil vig d'iad shé sheasav. Tar esh tamuil vig eli d'iad shé cúpala cishcém a chiúl. Er baul do fuarag, bíoch go roiv an chos gortuihi go mah, ná roiv shí brishdi. Chuireadar anáirdi er a miúil é, a n-ihead an víg, agus duaradar lesh airi húirt dò fén agus a chomaráduihi do leanûint.

"Nuer a hucuir suas leó," ersa Don Cíchóté, "goiv mo leashgiàlsa leó mar gheaul er a shgílí úd a hugas dóiv, ach abuir leó ná roiv leis agùm er, mar gur veasas gur vihúnuig iad, nú marar vihúnuig iad gùr ghiel ó ifirean iad, agus go roiv ceanguilti oram iad do hroid pé says iad."

"Agus abuir leó," ersa Santsho, "gur b'é duini a hroid leó agus do chuir an ruag agus an tehi orha ná Don Cíchóté de la Mantsha, an gaishgíoch uasal, an roduiri gurab ainim agus sluingi ghò an Roduiri Gruama!"

D'imig fear na coshi brishdi nár brishag, agus nuer a ví shé imìhi d'iúmpuig Don Cíchóté er Hantsho agus d'iàch shé go giàr er.

"Cad a chuir ishdeàch at' cheaun, a ghiula," er shishan, "'an Roduiri Gruama' húirt oram?"

"Tu fén a chuir ishdeàch am' cheaun é, a ghuin'uasil," ersa Santsho.

"Mi fén!" ersa Don Cíchóté. "Conas iatuing rod do chur ishdeàch at' cheaunsa nár háinig än vachnav dè ishdeàch am' cheaun fén?"

"Asdó, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "nuer a chnuc tú a lémirig anún 's anaul a troid agus a côrac lesh na duini drychda úd veasas ná feaca ryav ayig duini a fiàchuint chô gruama agus d'iàch t'ayig dom, a ghuin'uasil. Ach is dócha gur do viàl a veh gan fiacala fé neár é. Pé rod fé neár é d'iàchuish ana-ghruama."

"Is cuma cad fé neár é inìsh ach táim ana-väch díot mar gheaul er. Ní fláir do roduiri fáin tedeal fé leh a veh igè. Táim a cuardach am' aigini fén le fada a diaruig cuíneav er hedeal fé leh ghom fén agus ví a tep glan oram go dí gur louruishi an focal sun inìsh beog lesh a vear sun a gh'imig. Huguish 'an Roduiri Gruama' oram. Ní roiv tedeal fé leh ryav ig roduiri fáin leah chô deas ná chô neàchoitianta lesh a dedeal sun! Ní fédir lium a hishgint cad a chuir an focal ishdeàch at' cheaun. Is dócha gur b'é an fáig atá chun achdara mo veahasa do shgrí er baul, gur b'é chuir an focal ishdeàch at' cheaun, mar is focal é a gh'iàchuig go hana-gheas sa leour. Táim bäch den áig agus díotsa, a ghiula. Tá ins na leouruiv á lés, 'Roduiri na Rygan,' mar hedeal fé leh ig roduiri acù; 'Roduiri an Fénics,' ig duini eli acù; 'Roduiri an Ghríofa' ig duini eli; 'Roduiri an Vásh' ig duini eli; agus mar shin dóiv. Ach níl än tedeal chô mah lesh 'an Roduiri Gruama' ig éngi acù go veacasa cúntas èr ins na leouruiv. Táim ana-väch den áig agus díotsa, a ghiula!"

"Aililiú!" ersa Santsho, agus do hep er a hili do reá.

"Ní muar ghom," ersa Don Cíchóté, "chô luah agus veg cä agùm er, ayig duini agus an ayig shin a fiàchuint ana-ghruama, do fénteáil er mo shgéh ansò, a dreó, gahéngi gh'iàchuig er a shgéh go meg is igè gur mishi an fear eriric, an Roduiri Gruama."

"Anday, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ní gá ghoit än fectiúir gruama do chur er do shgéh, mar, gahéngi iàchuig sa n-ayig ort fén beg is igè, er a giad avarc, nách roduiri gruama go dí hu!"

Vuin sun gáiri as an roduiri. Ach níor lean an gháiri avàd. Háinig ní chun a aigini a vuin an fún gáirí go tapuig dè.

"A ghiula!" er shishan.

"Teacht, a ghuin'uasil," ersa Santsho.

"Tá agal oram go vuilim fé easguini na Haguilshi! Tá agal oram go vuilim fé chuingeal-váh! Má's saguirt iad súd go roiv na lénteacha bána orha táim damanta! Cuir ró-hroum isheà sagart do vuala."

"Cavas doitshi ná ghôsa, a ghuin'uasil gur haguirt iad! Vís fén lán deinihach nár ghuíni sälta inéachor iad. Cheapas gur hyfry iad agus ví sgâura oram le hagala go m'édir go roiv plaingcéad acù agus go mèach gachara drus acù oruing arän, ár gahav anáirdi er a blaingcéad go dí go diucach an lá oruing."

"Agus, inìsh a chuínim er, cavas dom, inìsh fén, er haguirt inèachor iad!" ersa Don Cíchóté.

"Is fíor, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "agus fiàch, a ghuin'uasil," er shishan, "tá tart agus ocaras oruing, agus tá an bie agus an deoch ansò agùmsa, er muin an asil sho. Ná bèach shé chô mah aguing dol a leatuív a maul égin agus rod égin a gh'ihi."

"Ní muar dom dol agus fiàchuint sa chóishdi shin haul," ersa Don Cíchóté, "fiàchuint cad é an says an duini marav, nú a vuil shé marav er fad."

"Má tá shé marav, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "tá shé ó väl. Ní iatuig än rod än díováil a ghiànav dò. Ní mar shin dúingna. Má's iàgruas a vairiv é b'édir go dócuimísh an galar ueg! Is feár, dar liumsa, gan dol 'na ghuiri. Dá làmuish shin a ghuin'uasil, iad súd gur chuirish an tehi orha b'édir nuer a hicidísh ná roiv chúha ach än ear aváin go diucach mishneàch dóiv agus go diucuidísh har n-aish. Ansùn b'édir na bèach shé chô hirishdi an ruag do chur an tarna huer orha."

(Ní críoch)

XXXI.

Le líng na cayinti shin do reá ghò ví Santsho agus an t-asal a dridim chun shúil. Do lean an roduiri iad go breá raeg, gan a hili cayinti ghiànav. Do ghluashadar den vóhar agus ishdeàch a n-osguilt a ví idir ghá chnucán aun. Nuer a víodar imìhi tamal ishdeàch do leahanuig an osguilt agus ví an áit go breá uegineach leviàlha. D'osguil Santsho na mály úd a vuin shé den viúil agus de leah shé na mály er a viàr glas agus chuir shé an bie anuas orha. D'ih an vert a nóhin agus ví gá acù lesh. Nuer a ví a nóhin den arán agus den ól iti acù háinig tart orha. Má háinig ní roiv én ní acù do vuinhach an tart díov. Do veas Santsho go roiv bie agus deoch ins na máluív. Ní roiv. Ví an deoch a n-áit égin eli er a miúil agus d'an shé 'na ghieg. Ní anhach mara mèach Don Cíchóté veh a glăch èr mar a vì. Níor v'än vah veh a cuíneav er shin an uer shin âv.

"Ní fédir gan ishgi veh a n-áit égin ansò, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ta an fiàr glas so fúing ana-vorab. Tá shé chô mah aguing gluashacht tamal eli ishdeàch sa ghleaun veog so agus b'édir go muelhach tobar nú sruhán umuing."

D'eiríodar agus vueleadar rómpa tríd a ngleaun veog; greim er hrien an chapuil ig Don Cíchóté agus greim er cheâunruig an asil ig Santsho. Ní fada a chuadar nuer airíodar fuem ishgi, fé mar a vèach sruhán muar ishgi agus é a titim le fánuig de ghruím faili, agus an ayil ana-árd. Ví áhas muar er a mert nuer airíodar an ceól sun. Ba gheár go mèach deoch breá acù! Ach is er égin a ví an t-áhas sun taguihi orha nuer airíodar rod eli. D'airíodar, a n-éneacht le titim an ishgi de ghruím na faili, foharam iarny, fé mar a vèach triúr nú ceaharar fahàch agus súishdí iaruing acù agus rod égin acù dá liàsa lesh na súishdív iaruing, agus inìsh agus irísh, a lár an oharuim agus an érlig, do bueltí buili muar troum, fé mar a vèach än ahàch aváin a ví chô láidir lesh na fahàchuiv eli a n-éneacht, agus nách súishdi a ví igè ach órd, agus go roiv shé á chosint fén er na súishdív. Do hit a lug er a lag ig Santsho nuer airi shé an chaishimirt shin á ghiànav ig na súishdív iaruing agus ig an órd muar. Háinig iaracht de chrih-agala er an roduiri fén, ach níor leog shé do Hantsho é húirt fé neara. Do sdad an vert er feag tamuil. Fé gheri do lém Don Cíchóté er muin an eh agus do louir shé.

"Fáishc giorta na hialuiti sho ghom, a ghiula," er shishan. "Tá iàgóir égin á ghiànav ansúd. Tá än ear láidir aváin á chosint fén er hriúr. Ó's roduiri fáin mi tá ceanguilti oram dol agus an iàgóir shin do chosc; páirt a ghváil lesh an än ear aváin a guingiv an trír. Fansa lium ansò, a ghiula, go ceann trí lá. Mara mèad taguihi chút um a daca sun imig aváili. Má's mah leat rod a ghiànav a chuirhig áhas oram eirig a trial er mo ríoguin, Dolsinéa, agus inish dì conas mar a ghineas gníov uasal, gníov do hainghach lé agus do hisbeánhach dì méd a ghrá atá agùm dì."

"Ochón ó, a váishdir a chry'shdìg," ersa Santsho, "cad é mar aum é sho chun dol a diànav iàcht. Tá an íhi ró-ghoracha. Ní ficfar an gníov. Ní lú ná mar a chifar shingna má umpuímíd har n-aish agus gan a leoguint oruing gur airíomuir an rac so inéachor. Is minic airís an sagart á reá, 'An té hócuig clyv le clyv a hiti shé.' Má héan tusa ishdeàch sa chórac sun ní fédir tu heacht beó amàch as—Ó, an airíon tú na builí troma! Agus a váishdir a chry'shdig má ágan tú ansò mishi at' ieg ní túishgi ve tú imìhi uem ná mar a hitig an t-anam tur teh asam le neart sgâura. Ó, a ghuin'uasil, ná fág ansò at' ieg mi! D'ágas mo hig fén agus mo vean agus mo chlaun chun veh am' ghiula agùt agus ghealuish dom go ninnfá ry ghiom er an ileán úd, pé baul 'na vuil shé. A n'inead sun ní hileán ná inshi atá agùm dá áil ó t'onóir, ach imeàcht uem agus mi ágáilt ansò sa doirihacht agus san ueginis gan duini ná däny a n-än chônggar dom. Fiàch, a ghuin'uasil, ní fada ueng an lá inish. Tá an treilín eirihi suas go hana-árd er a sbér. Tá an meán-íhi curha ghíng aguing le fada. Fan go lá, a ghuin'uasil!"

"Is ait an duini hu, a ghiula," ersa Don Cíchóté. "Ní fédir doit an sbér a gh'ishgint, tá an íhi chô doracha sun. Conas is fédir doit an treilín a gh'ishgint nuer nách fédir doit an sbér a gh'ishgint!"

"Á, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "is mó rod a chíon duini go mion sgâura er. Is mó rod a chíon sgâura ná ficean duini gan sgâura. Ní fédir do t'onóirshi an ní shin a hishgint mar ní roiv sgâura ná agala ryav ort. Ní mar shin dôsa. Nuer a hagan agala oram a geart measim go vicim sbrid ins gach cúingi doracha agus púca ins gach sgairt, go muar muar ó tugag an cahav anáirdi úd dom er a blaingcéad."

An aid a ví Santsho a cayint er a guma sun ní roiv a ghá láiv díovuín. Ví an doirihacht aun agus níor v'édir a gh'ishgint cad a ví er shúl igá ghá láiv. Do leog shé ghò fén croma shys agus chuir shé urachal go daingean er ghá chosh tosig Rosinante! Le líng an urachuil a veh daingean er a gapal igè do veas an vert gur neartuig er a voharam a ví ig na súishdív iaruing agus ig an órd á ghiànav.

"Ó fairi go deó, a ghiula!" ersa Don Cíchóté, "tyn tú am' chimeád ansò let' chayint gan éfeacht agus an cah er shúl ansúd agus an chä ig imeàcht uem er ghníov uasal a ghiànav!"

Lena líng shin chomáin shé an dá sbor ishdeàch a glíhán Rosinante. Do lém Rosinante, ach má lém níor iad shé dol er ayig. Ví an dá chosh tosig ceanguilti ghá chéli agus ní iadach shé a ghiànav ach veh a poc-lémirig. Sa foc-lémireach dò is mó a héach shé a nieg a chúil ná mar a héach shé er ayig. Dá iàmuish shin ví gahän chúntúirt dá leantí a cur na sbor aun go raych shé er vulàch a chíng! Do sdad an marcàch de veh a diaruig é chomáint.

"B'édir, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "gur b'áuluig atá an capal bocht curha fé ghrycht ig an nâuid úd atá agùt agus a víon coitianta a cur nihi bun as ciún oruing."

"Har a veacuísh ryav, a ghiula!" ersa Don Cíchóté. "Shin é díreach an rod atá diànta. Tá páirt gofa igam' nâuid a guingiv roduiri an úird agus tá drycht curha igè er Rosinante. Chueg meanamna mo vachnuiv chuigi. Ví's igè go rous ceapuihi er fáirt a ghváil le roduiri an úird mar gheaul er é veh a troid a n'änar a guingiv an cheaharuir. Níl leis èr inish. Caham fanûint ansò go daguig solas a lä chúing."

(*Ní críoch*).

XXXII

"Dá ma vah leat é, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "do neóssing shgiàl doit. Nú b'édir gur v'éar le t'onóir túirleacan agus ly ansò er a dalav atá go breá tirim, agus greas a chola ghoit fén, fé mar a derir is gnáh le roduiriv fáin a ghiànav nuer a víon tuirshi ró-vuar orha."

"Ná tràcht numsa, a ghiula, er chola ná er huan an aid atá an cah uahásach sun er shúl ansúd agus mi ag éshdeacht lesh! Má tá shgiàl agùt le hínshint dom inish dom é agus éshdead chó mah agus a leocuig foharam an chaha sun dom éshdeacht le hän rod eli ach lesh fén."

"Tá go mah, a ghuin'uasil," ersa Santsho. "Táim inìsh díreach a tosanú an shgél. An rod a ví ish é a ví. A vah oruing go lér agus a ví-vah er ár nâuid, ó ish iad atá a ruih a nieg an uilc! Agus mar ader an Róvánach úd Cato an ghlureáin 'an t-olc don té víon a lorag an uilc." Agus ish é brí atá lesh shin a ghuin'uasil ná so, shé shin gur ceart dot'onóir do hueneas a cheapa agus gan veh a ruih er fued an dúin a lorag an uilc. Gur v'eára ghúing úmpáil agus bóhar égin eli húirt oruing, mar go dein nílimíd a dol ach ó sgâura go sgâura mar atá aguing."

"Comáin leat, a ghiula, agus inish an shgiàl, má tá shgiàl agùt le hínshint agus fág fúmsa socarú er cad é an bóhar a gheóimíd," ersan roduiri.

"Tá go mah, a ghuin'uasil," ersa Santsho. "Ví fear óg 'na chôny tráh a Nestremadúra agus éri cärach a b'ea é, ní hea, âfach, ach éri gour a b'ea é, agus Lópach Rua a tugtí mar ainim er. Ví an t-éri cärach sun, nú an t-éri gour sun, nú an Lópach Rua sun, ví shé a ngrá le shgiúirshi de chailín luah láidir óg 'nar v'ainim dì Toralua. Iníon éri a b'ea an shgiúirshi de chailín luah láidir shin, agus éri ana-hevir a b'ea a hahir——"

"Má leanan tú er a guma sun, a ghiula, a rá na vocal irísh agus irísh eli," ersan roduiri, "ní veg an shgiàl ínshdi agùt laishdìg de ghá lá! Inish an shgiàl go deas cruingihi conggarach, mar a ghiànhach dúini cialvar, nú eirig as!"

"Táim á ínshint er a guma 'nar hínshag dom é a ghuin'uasil," ersa Santsho. "Ni iatuing go deó é gh'ínshint er än chuma eli. Agus go dein ní ceart dot'onóir a gh'iaruig oram nós nó ghiànav agus go ner an sheanocal ling 'ná brish nós agus ná din nós.'"

"Inish é pé cuma 'nar mah leat é, ó's égean dom fanúint ansò agus éshdeacht lesh," ersan roduiri.

"Shea, a ghuin'uasil, mar aduart, ví an t-éri úd, an Lópach Rua, ví shé a ngrá lesh a gailín, le hinion an éri hevir úd. Shgiúirshi de chailín luah láidir mishniúil a b'ea í. Ví shí chô láidir chô mishniúil le fear óg. Agus go dein do tugag fé neara go roiv iaracht de rod égin a vuirim fiàsóigi a fás er a biàl uachduir, ig cúingi a bél, er gach táv."

"Iriú an-âuluig a ví aihini agùt erhi?" ersan roduiri.

"Ni hâuluig, a ghuin'uasil," ersa Santsho, "ach an fear a gh'inish an shgiàl dom duert shé lium go roiv an ili ocal den shgiàl fìor, agus dá meng ig ínshint an shgél chuíhi nár vishdi ghom a gh'ínshint díreach mar a neóssing é dá vicing gach ní aun lium' húiliv fén. Nár vishdi ghom an leour a húirt go roiv an ili ocal dè fíor. Ví an grá go hana-vuar ig an Lópach Rua do chailín na fiàsóigi bigi, ach mar is gnáh, háinig an mac malàchduin agus ghin shé toirimeasc eatarha. Ví's ici go roiv an grá muar ig an Lópach dì ach a n-inead än ghrá do hisbeáint dò is âuluig a ghin shí gahän díhal a gh'iad shí chun a hisbeáint dò ná roiv än veaun ici er. Ghin shí nihi ba veasa ná sun fén. Ghin shí gahän díhal a gh'iad shí chun iàda do chur er. Ish é rod a háinig as an dá ghíhal sun don Lópach Rua ná go dáinig fuah fíochvar igè ghì a n-inead an ghrá. Háinig an fuah chô níneach sun igè ghì gur hocara shé er imeàcht er fad as an áit agus dol chun cônuihi a dír égin eli a dreó ná fiċeach shé a gahav a sél irísh í! Vaili shé a roiv de ghouruiv igè agus chomáin shé ruimish amàch iad trí vachuiri Estremadúra, a dreó na tíri er a dugtar Portugal. Nuer a fuer an cailín go roiv shé imihi agus gur le fuah ghì fén a ví shé imihi háinig grá ici ghò, grá chô muar díreach agus a ví igè ghì a dusàch."

"Shin mar is gnáh le mnáiv a ghiànav a gôny," ersan roduiri, "díveas a húirt don té a hugan grá ghóiv agus ansùn grá húirt don té hugan fuah ghóiv. Comáin leat."

"Ví an grá chô muar sun ici ghò gur hocara shí er imeàcht 'na ghieg. D'imi shí 'na cuish, coslomarachda, cleh 'na láiv agus mála beog er a gualuing ici. Dertear gur v'iad rody a ví sa vála veog ici ná sgaháinín gluini agus raca beog dá grueg, agus proicín beog by 'na roiv says égin pénti aun ici chun veh ghá chimilt dá hayig. Ní eadar a roiv än rody eli sa váilín ici nú ná roiv.

"Ach háinig an Lópach Rua agus a hriàd gour go bruach na houn er a dugtar an Ghuadiana. D'uir dò a hriàd a vreh tar ouing. Ví tuili vuar san-ouing, âfach, agus níor v'édir dol anún treasna na houn ach le bád. Ví shé a grua-chás. Ví's igè go roiv cailín na fiàsóigi er a hóir. Ví shé a fiàchuint 'na hímpal fiàchuint a viceach shé bád a n-âval. Fé gheri chnuic shé iasguiri agus báidín ana-veog igè. Ní iaiaris dol anún sa váidín ach än ghour aváin agus an bádóir. Ví trí chiàd gour igè. Ní roiv än rod inéachor le diànav ach iad a vreh anún 'na geaun is 'na geaun. Do chuir an bádóir gour ishdeàch sa vád chuigi agus do riug shé anún an gour sun. Ví iàchuint èr veh ana-aireàch er fén agus er a ngour sun le hagala go lémhach an gour agus go n-iúmpófi an báidín agus go máli é fén agus an gour. Do riug shé an gour sun anún. Ansùn háini shé anaul agus do riug shé gour eli anún. Ví sùn go mah agus háini shé anaul agus do riug shé gour eli anún. Fiàch, a ghuin'uasil, led' hoil, cimeád cúntas cruing er na gouruiv a biàrfar anún, mar má chailean tú as a gôireav iread agus än ghour aváin ní fiadfar än ocal eli den shgiàl a gh'ínshint. Ní muar ghom a gh'ínshint doit, a ghuin'uasil, go roiv an port er a däv haul den ouing ana-liuch, ana-hlach, lán de ghruíb, agus go mìoch an bádóir bocht ana-ada a diaruig gahän ghour do chur suas er a bort er láiv hávála. Ach háini shé anaul agus do riug shé lesh anún gour eli; ansùn gour eli; ansùn gour eli."

(*Ni críoch*).